

NEDERLANDSE TAALUNIE
VOORZETTEN 6

Werner Duthoy: Het Nederlands in de
instellingen van de Europese Gemeenschap

Tweede geheel herziene druk
onder redactie van P.W.H. Fasol

NEDERLANDSE TAALUNIE
VOORZETTEN 6

Werner Duthoy: Het Nederlands in de
instellingen van de Europese Gemeenschap

Tweede geheel herziene druk
onder redactie van P.W.H. Fasol

WOORD VOORAF

De tweede druk bevat enkele belangrijke wijzigingen en aanvullingen ten opzichte van de eerste druk.

Het cijfermateriaal is op vele plaatsen geactualiseerd. De tekst is op diverse punten aangepast om recente gebeurtenissen in de studie te verwerken. Voor het eerst zijn tabellen opgenomen met betrekking tot het Europees Parlement en de Raad. Tevens is de indeling op enkele plaatsen iets gewijzigd.

Utrecht, september 1993.
Peter Fasol

1	INLEIDING
1.1	Opdracht en werkwijze
1.2	Indeling van het rapport
2	PROBLEEMSTELLING
3	DE OFFICIËLE REGELING VAN HET TAALGEBRUIK
3.1	Verordening nr. 1 uit 1958
3.2	Opmerkingen bij Verordening nr. 1 uit 1958
3.2.1	De werktalen
3.2.2	De vertolking
3.2.3	Vaagheid
4	HET TAALGEBRUIK IN DE PRAKTIJK
4.1	Vertaling versus vertolking
4.2	Het Europees Parlement
4.2.1	Vertaling
4.2.2	Vertolking
4.2.2.1	Omvang van de tolkencabines
4.2.2.2	Het rendement van de tolkencabines
4.2.2.2.1	De meertaligheid van de tolken
4.2.2.2.2	Serviceverlening in de tolkencabines
4.2.3	Het taalgebruik in het Parlement in de praktijk
4.2.4	Het rapport-Nyborg over het gebruik van de talen
4.3	De Raad van Ministers
4.4	De Europese Commissie
4.4.1	Omvang van de vertaalafdelingen
4.4.2	Vertolking
4.4.2.1	Omvang van de tolkencabines
4.4.2.2	Het rendement van de tolkencabines
4.4.2.2.1	De meertaligheid van de tolken
4.4.2.2.2	Serviceverlening van de tolkencabine
4.4.3	Het taalgebruik bij de vertolking
5	ARGUMENTEN VOOR EEN BEPERKTER TAALGEBRUIK
5.1	Babylonische spraakverwarring
5.2	Budgettaire argumenten
6	MOTIEVEN VOOR DE MEERTALIGHEID VAN DE GEMEENSCHAP
7	HET FORMELE STANDPUNT VAN DE BELGISCHE EN NEDERLANDSE OVERHEID
8	CONCLUSIE
9	DE NEDERLANDSE TAALUNIE EN HET NEDERLANDS IN DE EG
9.1	Aanbevelingen
9.2	Voorgenomen beleid
10	NAWOORD
11	BIBLIOGRAFIE

INLEIDING

1.1

Opdracht en werkwijze

Met 20 miljoen gebruikers is het Nederlands geen grote maar ook geen kleine Europese taal. Binnen de EG-regelgeving bekleedt het Nederlands een volwaardige positie als werktal. Hierdoor wordt de positie van het Nederlands versterkt. Door veelvuldig gebruik in een internationale omgeving wordt de bekendheid van de taal vergroot, en dit leidt ertoe dat velen de taal actief of passief leren gebruiken. Door de terminologiebureaus van de EG zijn meerdere veeltalige glossaria en terminologische databanken opgesteld waarin het Nederlands een volwaardige plaats inneemt. In het Nederlands gestelde Europese wetgeving wordt in Nederland en België toegepast op basis van dezelfde teksten, waardoor de taaleenheid wordt vergroot. Zodoende gelden in Nederland en Vlaanderen dezelfde teksten en terminologie.

Regelmatig duiken er echter berichten op dat er aan het gebruik van het Nederlands als officiële taal binnen de instellingen van de Europese Gemeenschap (EG) zou worden getornd. Mede met het oog hierop heeft de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren in zijn advies R-784 van 20 februari 1985 voorgesteld een deskundige in opdracht van de Nederlandse Taalunie te laten uitzoeken wat de juridische positie van het Nederlands is

als officiële taal binnen de instellingen van de EG en welke activiteiten de Nederlandse Taalunie zou kunnen ontwikkelen opdat aan deze positie geen afbreuk wordt gedaan.

Het Algemeen Secretariaat van de Nederlandse Taalunie gaf er echter de voorkeur aan dit onderzoek uit te laten voeren door een van zijn eigen medewerkers. Daarvoor werden documenten geraadpleegd en gegevens opgevraagd bij de verantwoordelijke diensten. Voorts werd een aantal gesprekken gevoerd. Aan de hand hiervan werd een rapport vervaardigd, verschenen in 1986 als nummer 6 in de reeks 'Voorzetten'. Dit is daarvan de tweede, geheel herziene en bijgewerkte druk. Het rapport gaf een beschrijving van het gebruik van het Nederlands binnen de EG-instellingen en van de gevaren die dit gebruik bedreigen. Bovendien bevatte het rapport enige aanbevelingen.

Aangezien het rapport inmiddels enige jaren oud is, en ook nu nog regelmatig de Europese taalregeling ter discussie wordt gesteld, is bij de Nederlandse Taalunie de behoefte ontstaan aan een geactualiseerde versie. Deze herdruk hoopt hierin te voorzien. Waar nodig en mogelijk is het cijfermateriaal aangepast, en op enkele plaatsen zijn gegevens toegevoegd. Tevens zijn ten aanzien van eventuele wijzigingen in de regelgeving opmerkingen geplaatst.

Onder EG-instellingen moeten in dit rapport worden verstaan: het Europees Parlement, de Raad van Ministers en de Europese Commissie. Het Europees Hof van Justitie is buiten beschouwing gelaten omdat daar, zoals hierna nog zal blijken, een apart taalregime van kracht is dat sterk afwijkt van dat in het Parlement, de Commissie en de Raad. Het Nederlands is daar trouwens ook niet bedreigd.

1.2

Indeling van het rapport

In het volgende hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt dat de discussie over de meertaligheid van de Europese Gemeenschap haar oorsprong vindt in de uitbreiding van die meertaligheid door de toetreding van nieuwe lidstaten - de zes lidstaten van 1958 zijn er in 1986 twaalf geworden - en in de verhoging van de vertaalkosten die elke uitbreiding met zich brengt.

Uit de analyse in hoofdstuk 3 van 'Verordening nr. 1' van de Raad van Ministers uit 1958 'tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap' zal blijken dat deze verordening een raamverordening is die een aantal algemene principes bevat zonder het taalgebruik tot in de details te regelen. Verordening nr. 1 bevat een aantal hiaten waardoor de EG-instellingen over manoeuvreerruimte beschikken om het taalgebruik in bepaalde gevallen naar eigen inzicht te regelen. Deze hiaten betreffen vooral het onduidelijke statuut van de werktalen, de afwezigheid van het aspect vertolking en vaagheid in het algemeen.

In hoofdstuk 4 wordt het taalgebruik in de praktijk aan een onderzoek onderworpen. Het gebruik van het Nederlands is in het Europees Parlement bevredigend. De talen worden er in theorie op voet van gelijkheid behandeld, maar in de praktijk moet in enkele specifieke situaties expliciet om Nederlandse vertolking worden gevraagd. Als de kleine talen in het Parlement niet worden gediscrimineerd, dan is dat te danken aan het rapport-Nyborg van 21 juni 1982 dat na een lange discussie op een ondubbelzinnige wijze het gebruik van de talen in het Parlement heeft vastgelegd.

De situatie bij de Raad en de Commissie is minder gunstig. Daar wordt van de hiaten in Verordening nr. 1 gebruik gemaakt om het gebruik van de kleinere talen te beperken. Vooral bij de vertolking komt dit sterk tot uiting. Uit een rendementsanalyse van de tolken die bij de Commissie werkzaam zijn, blijkt overigens dat Nederlandstalige tolken meer talen beheersen dan de tolken van andere cabines en ook de andere talen beter bedienen.

In hoofdstuk 5 wordt duidelijk gemaakt dat de voorstanders van een beperking van de meertaligheid twee argumenten aanvoeren. Allereerst zou meertaligheid een snelle en efficiënte besluitvorming in de weg staan. Hierbij wordt over het hoofd gezien dat snelle en efficiënte besluitvorming er alleen zal zijn als er in de instellingen slechts één taal wordt gehanteerd en er dus helemaal niet wordt getolkt of vertaald. Vertalen en tolken in drie, vijf, zeven en negen talen duurt nu eenmaal even lang. Het fundamentele argument is van financiële aard. De vertaalkosten wegen inderdaad zwaar op de huishoudelijke begroting van de instellingen, maar bedragen al bij al slechts twee procent van de totale Gemeenschaps-begroting, wat aan de heel bescheiden kant is. In de hele financiële discussie valt trouwens op dat men niet eens weet hoeveel er met een nog strenger gebruik van de talen bespaard kan worden. Dat doet de vraag rijzen of het bij een beperking van de meertaligheid wel gaat om een afweging van kosten en baten.

In hoofdstuk 6 wordt op de juridische, culturele en politieke argumenten voor de

meertaligheid geweest. Aangezien de beschikkingen van de Gemeenschap direct van toepassing zijn in de lidstaten, moeten ze juridisch ook in de taal van die lidstaten gesteld worden. Om die reden kan het model van de Raad van Europa en de Verenigde Naties, waar respectievelijk slechts twee en vijf talen worden gehanteerd, door de Gemeenschap niet worden overgenomen. Het in 1979 door de drie 'wijzen' (Biesheuvel, Dell, Marjolin) uitgebrachte rapport wijst op het culturele motief. Een taal is nu eenmaal meer dan alleen een communicatiemiddel en de meertaligheid is een van de belangrijkste kenmerken van de Europese cultuur. In politiek opzicht ten slotte, is het gevaar niet denkbeeldig dat groepen die op grond van hun moedertaal uit het communautaire talenspectrum worden geweerd, allergisch worden voor een Gemeenschap die hen discrimineert en daardoor aan andere groepen uit andere taalgebieden een betere onderhandelingspositie verschaft.

In hoofdstuk 7 wordt gewezen op het formele standpunt dat de Belgische en Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de EG, de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Van Eekelen destijds en staatssecretaris de Graaff-Nauta van Binnenlandse Zaken meer recent in deze discussie innemen. Betreurenswaardig hierbij is dat in dit formele standpunt evenwel aan de realiteit en een praktijk die bewust steeds verder vorm wordt gegeven, geen consequenties worden verbonden.

In hoofdstuk 8 wordt de conclusie getrokken dat de uitholling van de positie van het Nederlands die zich thans in de praktijk voordoet, op termijn verstrekkende gevolgen kan hebben voor het Nederlands. De huidige situatie kan door een principiële opstelling van de betrokken partijen ten goede worden gekeerd.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 9 een aantal aanbevelingen geformuleerd.

PROBLEEMSTELLING

Hoewel in 'Verordening nr. 1' van de Raad van Ministers uit 1958 'tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap' juridisch is vastgelegd welke officiële talen binnen de instellingen van de EG worden gehanteerd, staat sinds de tweede helft van de jaren '70 de meertaligheid binnen de EG-instellingen steeds meer ter discussie.

Bij elke uitbreiding van de EG met nieuwe lidstaten nam ook het aantal officiële talen toe. Waren er in 1958 in het Europa-van-de-zes slechts vier officiële talen, bij de uitbreiding van de EG met Groot-Brittannië, Ierland en Denemarken in 1973 liep het aantal officiële talen op tot zes, en in 1980 met de toetreding van Griekenland tot zeven. Door de toetreding van Spanje en Portugal zijn er in 1986 in het Europa-van-de-twaalf negen officiële talen.

Sinds de eerste uitbreiding in 1973, maar vooral in het licht van de recente toetreding van Spanje en Portugal, is die meertaligheid steeds meer een onderwerp van discussie geworden en gaan er geluiden op die neerkomen op een beperking van de meertaligheid tot enkele 'grote talen.'

De voorstanders van zo'n beperking steunen daarvoor enerzijds op de administratieve traagheid die inherent zou zijn aan de meertaligheid en een efficiënte werking van de instellingen in de weg zou staan en anderzijds op de fenomenaal hoge kosten van vertaling en vertolking.

Tegenstanders van een beperking van het aantal officiële talen wijzen erop dat zo'n beperking het democratische karakter van de EG op de helling zal zetten en dat lidstaten met een van de 'grote talen' dan in een betere onderhandelingspositie zouden komen te verkeren zodat er van gelijkwaardigheid tussen de lidstaten geen sprake meer zou zijn. Bovendien relativeren zij ook de kosten en de administratieve traagheid.

Het kan in ieder geval niet worden ontkend dat het taalprobleem binnen de EG sinds het eind van de jaren '70 erg actueel is. In het Europees Parlement werden er vragen over gesteld, werden resoluties en ook moties ter stemming voorgelegd en commissies hebben aan de hand van rapporten adviezen uitgebracht en ontwerp-resoluties voorgesteld.

Het beoogde resultaat van deze studie zal zijn gegevens te verzamelen die duidelijk maken wat de positie van het Nederlands binnen de instellingen van de E.G. is. Hiertoe zal het in 1985 verzamelde feitenmateriaal geactualiseerd worden. Vervolgens zal getracht worden gevolgtrekkingen te maken betreffende de vraag in welke richting de situatie zich wijzigt, waaruit dan enkele aanbevelingen gedestilleerd kunnen worden die op deze wijzigingen kunnen inspelen.

Vooraleer we de situatie in detail bespreken lijkt het nuttig de officiële regeling inzake het taalgebruik binnen de EG nader toe te lichten.

DE OFFICIËLE REGELING VAN HET TAALGEBRUIK

Het vertalen en vertolken binnen de EG is aan een vijftal instanties toevertrouwd. Dit zijn:

Vertaling in:	door:
Europees Parlement:	Directoraat-Generaal Vertaling
Raad van Ministers:	Directoraat Vertaling (DG A/III)
Europese Commissie:	Directoraat-Generaal Vertaling

Vertolking in:	door:
Europees Parlement:	Directoraat Vertolking (DG VI/B)
Raad van Ministers en	
Europese Commissie:	Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst

Het taalgebruik binnen de instellingen van de EG wordt geregeld in 'Verordening nr. 1' van de Raad van Ministers uit 1958 'tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap' (voortaan kortweg Verordening nr. 1). Deze verordening werd aangenomen op basis van Art. 217 van het Verdrag van Rome (1958): "De regeling van het taalgebruik door de instellingen der Gemeenschap wordt, onverminderd de bepalingen van het Hof van Justitie, door de Raad met éénparigheid van stemmen vastgelegd."

Die Verordening nr. 1, die kracht van wet heeft, en rechtstreeks toepasbaar is in iedere lidstaat, werd in 1972 bij de ondertekening van de toetredingsakte door Groot-Brittannië, Ierland en Denemarken, in 1979 door Griekenland en in 1985 door Spanje en Portugal aangevuld.

3.1

Verordening nr. 1 uit 1958

ARTIKEL 1

In artikel 1 worden de officiële talen en de werktalen opgesomd: 'De officiële talen en de werktalen van de instellingen der Gemeenschap zijn het Duits, het Frans, het Italiaans, het Nederlands, het Engels, het Deens, het Grieks, het Spaans en het Portugees.' De officiële taal (talen) van elke lidstaat is (zijn) dus in de Gemeenschap als officiële taal en werktal erkend.

ARTIKEL 2

Artikel 2 heeft betrekking op de correspondentie die een lidstaat of personen uit de lidstaten met de Gemeenschap voeren: 'De stukken die door een Lid-Staat of door een persoon ressorterende onder de jurisdictie van een Lid-Staat aan de instellingen worden gezonden, worden naar keuze van de afzender gesteld in een der officiële talen. Het antwoord wordt in dezelfde taal gesteld.'

Opvallend hierbij is dat de lidstaat of een van zijn onderdanen vrijheid van taalkeuze heeft als hij zich tot een van de instellingen richt. De instellingen moeten hun antwoord dan wel volgens ditzelfde artikel in de taal van de afzender stellen. Een Vlaming of een Nederlander behoeft zich dus niet van het Nederlands te bedienen. Wie graag met een mondje vreemde talen wil pronken, kan dit rustig doen.

ARTIKEL 3

Artikel 3 bepaalt het taalgebruik van de EG-instellingen als zij zich tot een lidstaat of een onderdaan van een lidstaat richten: 'De stukken die door de instellingen aan een Lid-Staat of aan een persoon ressorterende onder de jurisdictie van een Lid-Staat worden gezonden, worden gesteld in de taal van de Staat.'

ARTIKEL 4

Artikel 4 heeft het over het taalgebruik bij het besluitvormingsproces: 'De verordeningen en andere stukken van algemene strekking worden opgesteld in de negen officiële talen.'

ARTIKEL 5

Artikel 5 regelt het taalgebruik van het Publikatieblad van de Gemeenschap: 'Het Publikatieblad van de Gemeenschap verschijnt in de negen officiële talen.'

ARTIKEL 6

Artikel 6 vermeldt dat 'de instellingen de wijze van toepassing van onderhavige regeling in hun reglement van orde (kunnen) vaststellen.' De instellingen kunnen dus het taalgebruik naar eigen inzicht regelen op voorwaarde evenwel dat de praktijk niet

in strijd is of komt met de bepalingen van Verordening nr. 1 die onverkort blijven gelden.

ARTIKEL 7

In artikel 7 wordt bepaald dat het taalgebruik bij de procesvoering van het Hof van Justitie niet onderworpen is aan de besluiten van de Raad, derhalve buiten Verordening nr. 1 valt en apart wordt geregeld: 'Het taalgebruik bij de procesvoering van het Hof van Justitie wordt geregeld in het Reglement voor de procesvoering van het Hof.'

Dat Reglement laten we hier verder buiten beschouwing omdat de taalregeling bij het Hof van Justitie sterk afwijkt van die in het Parlement, de Raad en de Commissie en ook omdat de positie van het Nederlands daar niet ter discussie staat.

Bij het Hof van Justitie varieert de taalregeling immers volgens de zaak die aanhangig wordt gemaakt. Het ligt voor de hand dat bij een proces dat bijvoorbeeld door een Italiaan tegen een Brits bedrijf wordt aangespannen, alleen in de vertaling en vertolking van Engels en Italiaans wordt voorzien. Overigens werkt het Hof van Justitie met een opmerkelijk klein aantal tolken. Volgens gegevens van de Tolkendienst van de Commissie zouden dat er slechts vijftien zijn (1985).

ARTIKEL 8

'Wat de Lid-Staten betreft waar verschillende officiële talen bestaan zal het gebruik van de taal op verzoek van de betrokken Staat worden vastgesteld volgens de algemene regels welke uit de wetgeving van die Staat voortvloeien.'

Een duidelijk voorbeeld hiervan is het Gaelic, dat samen met het Engels, in Ierland de officiële taal is. Het Gaelic is, hoewel het een officiële taal is, niet in Verordening nr. 1 opgenomen. Wel worden officiële teksten, zoals beschikkingen, verordeningen, reglementen enzovoort, die heel in het bijzonder van belang zijn voor die delen van Ierland waar het Gaelic de gangbare taal is, eveneens in het Gaelic gepubliceerd. Ook de Verdragen van de Europese Gemeenschappen zijn in deze taal vertaald. In al deze gevallen betreft het eindteksten. Tijdens het besluitvormingsproces wordt het Gaelic niet gebruikt.

Sedert 1984 is het Luxemburgs de nationale taal van Luxemburg. Deze taal wordt binnen de EG in het geheel niet gebruikt.

De taalregeling wordt overigens door het Verdrag van Maastricht niet gewijzigd. De EG-talen worden alleen vermeld in de Onderwijsparagraaf; Hoofdstuk III: Onderwijs, Beroepsopleiding en Jeugd, Art. 126,1 en Art. 126,2. In de Cultuurparagraaf blijft het onderwerp achterwege.

3.2

Opmerkingen bij Verordening nr. 1 uit 1958

Vooraf kan gesteld worden, dat de taalregeling evenmin democratisch is als de beperkingen die soms worden voorgesteld. Circa 20 miljoen Europeanen kunnen zich niet in hun taal tot de EG richten. Zij krijgen geen besluiten in hun taal onder ogen. Onder hen zijn bijvoorbeeld Basken, Catalanen, Friezen, Bretonnen en Friulaners. Dit zijn vaak grote bevolkingsgroepen: de Catalaanstaligen zijn bijna tweemaal zo talrijk als de Denen, terwijl het Deens een officiële EG-taal is.

Het is duidelijk dat Verordening nr. 1 een raamverordening is die een aantal algemene principes bevat zonder het taalgebruik evenwel tot in de details te regelen. Zoals hiervoor vermeld kunnen de instellingen op grond van artikel 6 de wijze van toepassing van Verordening nr. 1 naar eigen inzicht vaststellen, op voorwaarde dat die toepassing niet in strijd is met de algemene beginselen van Verordening nr. 1.

Verordening nr. 1 bevat door haar algemeenheid een aantal leemtes of hiaten. De instellingen hebben daardoor in de praktijk de vrijheid het taalgebruik in een aantal situaties waarvoor de Verordening geen sluitende richtlijn geeft, naar eigen inzicht te regelen.

Bij de bespreking van de concrete praktijk in de instellingen zal blijken dat de Commissie en de Raad er met betrekking tot Verordening nr. 1 andere inzichten op nahouden dan het Parlement. In het Parlement interpreteert men Verordening nr. 1 naar de geest, in de Commissie en de Raad naar de letter.

Er zijn drie grote leemtes in Verordening nr. 1:

- het statuut van de werktalen (artikel 1),
- de afwezigheid van het aspect vertolking en
- de vaagheid van de zinsnede '... en andere stukken van algemene strekking.' (artikel 4)

3.2.1 De werktalen

In artikel 1 worden de werktalen in één adem genoemd met de officiële talen. Alle officiële talen zijn ook werktalen en vice versa. Er zijn dus geen andere werktalen dan de officiële talen.

Een precieze definitie van werktaal wordt echter niet gegeven. Meteen rijst de vraag of er ook een onderscheid bestaat tussen werktaal en officiële taal. In zijn antwoord op de schriftelijke vraag van parlementslid Patterson heeft de Raad erop gewezen dat 'noch het EEG-verdrag noch Verordening nr. 1 elementen bevat op grond waarvan dienaangaande een oordeel kan worden geveld' (Rapport Nyborg). Hieruit blijkt dat de Raad geen uitspraak kan doen en het antwoord op de vraag schuldig moet blijven.

Het valt op dat in de overige artikelen van Verordening nr. 1 wel voor het gebruik van de officiële talen richtlijnen worden gegeven, maar niet voor het gebruik van de werktalen. Voorstanders van een beperking van de meertaligheid zeggen dan ook dat Verordening nr. 1, artikel 1, alleen bepaalt dat de werktalen ook officiële talen moeten zijn maar niet dat daaruit volgt dat alle werktalen per se en in gelijke mate hoeven te worden gebruikt. In die visie kan het aantal werktalen, beperkt worden tot twee of drie grote talen. Daar kan op grond van Verordening nr. 1 weinig tegen worden ingebracht, behalve dat aan de gelijkwaardigheid van de talen afbreuk wordt gedaan, wat strijdig is met de geest van het Verdrag.

3.2.2 De vertolking

In Verordening nr. 1 is het gesproken woord of het aspect vertolking volstrekt afwezig. Artikel 2 tot en met 5 heeft het uitsluitend over stukken, dus tekst. Dit betekent dat de instellingen, aangezien Verordening nr. 1 terzake geen beperkingen oplegt, het taalgebruik bij de vertolking volstrekt vrij en ongehinderd naar eigen inzicht kunnen regelen. Niet te verwonderen is dan ook dat, en dit vooral in de Commissie en de Raad, de meertaligheid bij de vertolking niet ten volle tot uitdrukking komt en derhalve wordt aangetast.

3.2.3 Vaagheid

Uit artikel 4 blijkt dat niet het hele besluitvormingsproces in alle talen vertaald wordt. Alleen de Verordeningen, zeg maar de wetten van de Gemeenschap, en de stukken van 'algemene strekking' worden in alle talen ter beschikking gesteld. De zinsnede 'van algemene strekking' is rekbaar en dus voor interpretatie vatbaar. Ze betekent in ieder geval niet dat alle stukken op elk niveau van de besluitvorming in alle talen moeten worden vertaald. Elke instelling kan op grond van artikel 6 zelf uitmaken welke documenten van algemene strekking zijn en welke niet. Ook hier beschikken de instellingen dus over manoeuvreerruimte.

4.1

Vertaling versus vertolking

Voor alle duidelijkheid wensen we er vooraf op te wijzen dat de hierna gebruikte termen 'vertaling' en 'vertolking' geen synoniemen zijn. De term vertaling wordt gebruikt voor het schriftelijk taalgebruik bij de vertaling van teksten en documenten. Voor de vertaling van teksten en documenten staan de vertalers in. De term vertolking verwijst naar het mondelinge taalgebruik tijdens vergaderingen. Voor de vertolking worden tolken ingezet. De term vertaalkosten kan daarentegen, naargelang van de context, betrekking hebben op zowel vertaling als vertolking of op allebei.

4.2

Het Europees Parlement

4.2.1 Vertaling

Iedere vertaalafdeling van het Europees Parlement (voortaan kortweg Parlement) heeft minimaal 41 en maximaal 47 vertalers in vast dienstverband. Bovendien wordt ook nog op free-lance vertalers een beroep gedaan. Het is moeilijk het exacte aantal free-lance vertalers mee te delen omdat het varieert naar gelang van het werkvolume. Het aantal waarop regelmatig een beroep wordt gedaan kon wel aangegeven worden. Hier volgen de aantallen per vertaalafdeling in 1992:

TABEL 1 Omvang van de vertaalafdelingen - EP

Talen	Ambtenaar-vertalers		Free-lance vertalers	
Frans	41	(10%)	8	(12%)
Duits	45	(11%)	9	(14%)
Engels	41	(10%)	7	(11%)
Italiaans	45	(11%)	8	(12%)
Nederlands	46	(12%)	11	(17%)
Deens	46	(12%)	2	(3%)
Grieks	46	(12%)	5	(8%)
Spaans	44	(11%)	4	(6%)
Portugees	43	(11%)	11	(17%)
	397	(100%)	65	(100%)

Deze cijfers geven aan dat het Nederlands hier een volwaardige werktal is. De normale gang van zaken binnen het EP is dan ook, dat alle documenten in de Nederlandse taal verkrijgbaar zijn.

De uitgaven volgens begroting van de Vertaaldienst (in 1991) bedroegen ca. 47,38 miljoen ecu. Het aantal vertaalde bladzijden was in totaal ca. 400.000, waarvan ca. 39.000 met als doeltaal Nederlands.

4.2.2 Vertolking

4.2.2.1 Omvang van de tolkencabines

Het bestand vaste tolken telde in 1993 154 ambtenaren. Elk van de zeven talen beschikt over een cabine van 11 tot 21 tolken.

Het totale bestand free-lancers waaruit geput wordt omvat ongeveer 900 personen. Dit aantal wisselt echter sterk omdat ook niet alle free-lancers altijd voor het EP werken.

TABEL 2 Omvang van de tolkencabines - EP

Talen	Aantal Ambtenaar-tolken		Aantal Free-lance tolken	
Frans	20	(13%)	211	(23%)
Duits	17	(11%)	150	(16%)
Engels	18	(12%)	178	(19%)
Italiaans	21	(14%)	91	(10%)
Nederlands	21	(14%)	48	(5%)
Deens	16	(10%)	45	(5%)
Grieks	11	(7%)	47	(5%)
Spaans	14	(9%)	95	(10%)
Portugees	16	(10%)	66	(7%)
	154	(100%)	931	(100%)

Het aantal vaste tolken in ogenschouw nemend, kunnen we zeggen dat het Nederlands niet onderdoet voor de andere talen. De grote aantallen free-lancers voor Frans, Duits en Engels, en in mindere mate Spaans en Italiaans, geven echter aan dat deze talen bij de meer kleinschalige vergaderingen vaak de voorkeur moeten genieten.

Per dag zijn er gemiddeld zeven vergaderingen, met elk negen taalcabines van drie tolken. In drukke commissieweken loopt dit op tot tien, maar niet noodzakelijkerwijs alle vijf dagen van de week. In fractieweken, ter voorbereiding van de maandelijkse zittingsweek te Straatsburg, zijn er per dag tot maximum zes vergaderingen met negen taalcabines (Partij Europese Socialisten, Europese Volkspartij), twee met acht taalcabines (Regenboogfractie en Liberale fractie), één met zes taalcabines (Groene fractie), en één met drie taalcabines (Europees Rechts). Het Nederlands is hierbij steeds inbegrepen.

Zonder Nederlands vergaderen Gauche Unitaire Européenne, Rassemblement Démocrates Européenne, en Coalition des Gauches: drie vergaderingen met elk twee taalcabines.

Tijdens de plenaire week te Straatsburg zijn er, naast de algemene vergadering, nog commissievergaderingen, fractiebijeenkomsten, delegatie-ontmoetingen, werkgroepen en bezoekersgroepen, alle met uiteenlopende talencombinaties.

Gedurende de Straatsburg-week doet elk van de negen taalcabines beroep op gemiddeld 30 (Deens) tot 50 (Engels) tolken, zowel ambtenaar als free-lance.

Het EP vergaderde in 1992 in totaal 8.449 keer. Het was niet mogelijk dit aantal op te splitsen in vergaderingen met en zonder tolken, en per taal. Het hierboven vermeld totaal is wel een absoluut maximum: vergaderingen van verschillende werkgroepen die slechts een uurtje in beslag nemen, worden apart geteld, maar volgen elkaar op in dezelfde zaal en met hetzelfde team tolken.

Over de kosten konden helaas geen mededelingen worden gedaan.

4.2.2.2 Het rendement van de tolkencabines

4.2.2.2.1 De meertaligheid van de tolken

Met kwantitatieve gegevens kan men ook het rendement van de tolkencabines nagaan. Men kan kijken hoe meertalig de tolken in de diverse cabines zijn. Hoe meer talen een tolk beheerst, hoe hoger zijn rendement. Hij kan frequenter worden ingezet en per vergadering het aantal tolken per cabine beperken. Hoe minder tolken er per vergadering in een cabine moeten worden ingezet, hoe lager de kosten van de vertolking. Onderstaande gegevens betreffen zowel ambtenaren als free-lancers, doch alleen de aantallen waarvan de meertaligheid te achterhalen was.

TABEL 3 Percentages meertalige tolken - EP

Talen	Aantal tolken	Aantal beheerste talen minus de moedertaal	7	6	5	4	3	2
Frans	231	-	0,5%	0,5%	12%	46%	41%	
Engels	196	-	0,5%	0,5%	11%	50%	38%	
Duits	167	-	0,5%	5%	26%	61,5%	7%	
Italiaans	112	-	-	2%	38%	47%	13%	
Nederlands	69	-	1%	10%	39%	43%	7%	
Deens	61	2%	-	3%	16%	36%	43%	
Grieks	58	-	-	-	7%	28%	65%	
Spaans	109	-	-	1%	18%	42%	39%	
Portugees	66	-	-	6%	24%	52%	18%	

Wat kunnen we uit deze tabel afleiden?

- 1 Bij de beheersing van vier talen en meer behaalt de Nederlandse cabine het beste resultaat. De helft van de Nederlandstalige tolken kent vier of meer talen. Italiaans is hier de tweede beste met veertig procent die meer dan vier talen beheerst. Grieks, Frans en Engels scoren het slechtst.
- 2 Bij de beheersing van twee talen scoren Nederlands en Duits het laagst: beide cabines hebben dus relatief weinig tolken die 'slechts' twee talen beheersen. Grieks is wat dit betreft het meest 'gehandicapt'.
- 3 Het Nederlands, Duits en Italiaans lopen wat de cijfers betreft het meest aan elkaar parallel. Deze cabines geven wat betreft de meertaligheid het beste rendement.

4.2.2.2.2 Serviceverlening in de tolkencabines

Men kan met betrekking tot het rendement ook nog nagaan hoe de diverse officiële talen in de cabines zijn vertegenwoordigd. Op die manier krijgt men een zicht op de service die de diverse talen theoretisch kunnen geven en krijgen. Deze gegevens werden ons echter alleen voor de Nederlandse cabine meegedeeld.

TABEL 4 Serviceverlening in de Nederlandse tolkencabine - EP

	Ambtenaren	Free-lancers	
Aantal 21 tolken		48	
Service- verlening			Gemiddelde*
Frans 86%		92%	89%
Engels 90%		90%	90%
Duits 71%		56%	63%
Italiaans 33%		33%	33%
Deens 14%		15%	14%
Grieks 14%		13%	13%
Spaans 38%		27%	32%
Portugees 29%		10%	19%

(*verschil door afronding)

Uit de gegevens van tabel 4 kan worden afgeleid dat de Nederlandse cabine voor elke taal voldoende is toegerust, met name voor de grote talen. Voor Deens, Grieks en Portugees is men het minst toegerust. Het is duidelijk niet zo dat men bepaalde talen niet bedient of dat men voor enkele talen afhankelijk is van andere taalcabines.

4.2.3 Het taalgebruik in het Parlement in de praktijk

Ook op het gebruik van het Nederlands in het Parlement valt er globaal gezien weinig aan te merken. Verordening nr. 1 wordt er trouwens maximalistisch geïnterpreteerd.

Artikel 61 van het Reglement van Orde van het Parlement waar Verordening nr. 1 op grond van haar artikel 6 verder uitgewerkt wordt, bepaalt sub 1 dat 'alle stukken van het Parlement in de officiële talen worden gesteld' en sub 2 dat 'uiteenzettingen in één der officiële talen gelijktijdig vertolkt worden in elk van de andere officiële talen en in iedere andere taal welke het Bureau noodzakelijk acht.'

De heer Hugo, afdelingshoofd van de Nederlandse tolkenafdeling, bevestigt dat ook in de praktijk aan artikel 61 de hand wordt gehouden: 'in alle vergaderingen van Parlementaire Commissies, Fracties en tijdens de Plenaire wordt het Nederlands dan ook in de praktijk volledig gelijkwaardig behandeld.' Hij voegt er evenwel aan toe dat 'in parlamentsdelegaties en in werkgroepen het actieve en passieve taalgebruik goeddeels afhangt van de houding van de betrokken ambtenaren.' Wordt er in deze twee gevallen niet uitdrukkelijk om vertolking gevraagd, dan is er geen, ook al heeft men er recht op. Vooral bij vergaderingen waarvoor gereisd moet worden komt dit voor.

Tolken wijzen erop dat er door de tolkendienst bij delegatiereizen vooral bij Nederlandstalige parlamentsleden op wordt aangedrongen af te zien van Nederlandse vertolking. Dit wordt maar zelden of nooit aan Italiaanse, Deense, Griekse, laat staan Franse, Engelse of Duitse delegatielieden gevraagd, ook al zijn er heel wat die een andere taal dan hun moedertaal beheersen. Waarom moet bij deze aangelegenheid altijd door het Nederlands worden ingeleverd?

Een principiële houding van de Nederlandstaligen zou hier en ook in de werkgroepen aangewezen zijn. Men stelt echter vast dat Nederlandstaligen meestal te meegaand en te weinig principieel zijn. Als Nederlandstaligen geen vertolking vragen, dan kan men van de verantwoordelijke diensten moeilijk verwachten dat ze die ter beschikking gaan stellen.

Wat ook voorkomt is dat men gebruik maakt van indirecte vertalingen. Bijvoorbeeld: de Nederlandse en Franse cabines vertalen uit het Grieks, en de andere cabines vertalen de vertaling. Dit kan natuurlijk in bepaalde gevallen leiden tot verlies van nuance. De Nederlandse tolkencabines beheersen gemiddeld meer talen (minimaal drie) dan bijvoorbeeld de Franse of Engelse (minimaal twee). Dit betekent dat Nederlandstalige parlementariërs dus minder vaak een indirecte vertaling krijgen.

Daartegenover staat dat met name Nederlandse leden nog al eens 'voor het gemak' Engels spreken. Hoewel deze opstelling door gesprekspartners wordt gewaardeerd, is deze traditioneel Nederlandse bereidheid om verschillende redenen is onverstandig. Om te beginnen wordt vaak een enigszins gebrekkig Engels geproduceerd, waardoor de andere tolkencabines grotere moeite hebben met het vertalen van dit Engels dan met Nederlands, waarvoor zij goed zijn toegerust. Bovendien ondermijnt men de positie van het Nederlands in geval van een discussie over verkleining van het aantal

werktalen, omdat men zal constateren dat het Nederlands toch al weinig wordt gebruikt.

Het Vlaamse parlementslid Pol Marck heeft er in een schrijven aan zijn Nederlandstalige collega's op gewezen dat zij, en hij bedoelde vooral de Nederlanders, bij te veelvuldig afzien van vertolking, niet alleen bij delegatiereizen in het buitenland en in werkgroepen waar er expliciet om gevraagd moet worden, maar ook bij andere gelegenheden, waar ze gewoon ter beschikking staat, een situatie in de hand werken die ooit wel eens zou kunnen worden aangegrepen om het Nederlands als officiële taal en als werktaal te beperken. Het duidelijk oneens met de heer Marck is de Nederlander en oud-voorzitter van het Europees Parlement Piet Dankert, die in een interview met het blad Profile van ITT-Europe verklaarde het aantal talen best beperkt te willen zien tot het Engels, Frans en misschien Spaans.

Het gevaar zit er dus inderdaad in dat de uitzonderingsmaatregel die nu voor delegatiereizen en werkgroepen geldt en waarbij, met instemming van de leden, afgezien wordt van vertolking in hun taal, in de toekomst een vaste regel wordt en ook uitgebreid wordt tot andere vergaderingen, bijvoorbeeld die van commissies en fracties. Zover is het dus nog lang niet in het Parlement, maar met een principiële opstelling van de Nederlandstalige parlementsliden zouden in die richting geventileerde ideeën geen kans maken en zou de positie van het Nederlands in de discussie over de meertaligheid steviger worden.

4.2.4 Het rapport-Nyborg over het gebruik van de talen

Als de talen in het Parlement thans, op de delegatiereizen in het buitenland en de vergaderingen van de werkgroepen na, zonder discussie op volledig gelijke wijze worden behandeld, dan is dat te danken aan het rapport-Nyborg uit 1982. Dit rapport heeft aan een lange slepende discussie een eind gemaakt en het taalgebruik in het Parlement ondubbelzinnig vastgesteld.

Sinds eind van de jaren '70 werd, mede ingegeven door de toetreding van Griekenland en de naderende toetreding van Spanje en Portugal, in het Parlement beseft dat de meertaligheid van de Gemeenschap wel eens problematisch zou kunnen worden. De discussie werd aangesneden door de Vlaming Coppieters die in 1979 voorstelde een bijzondere commissie in te stellen ter bestudering van de taalproblemen in de instellingen van de Europese Gemeenschap.

De voorzitter van het Parlement ging hier niet op in en verwees het voorstel naar de Commissie voor Reglement en Verzoekschriften. Deze Commissie besloot zelf ten principale dit probleem te behandelen en benoemde de Deen Nyborg tot rapporteur. De Politieke Commissie en de Commissie voor Jeugd, Cultuur, Onderwijs, Voorlichting en Sport zouden aan de Commissie voor Reglement en Verzoekschriften advies uitbrengen. Die beide adviezen werden naar hun rapporteurs respectievelijk het rapport-Habsburg en het rapport-Patterson genoemd.

Het rapport-Patterson, waarin een grondig inventaris van de problemen van de meertaligheid werd gemaakt, stelde dat de hele problematiek aan een speciale daarvoor in te stellen werkgroep moet worden voorgelegd. Daarop is in het rapport-Nyborg niet ingegaan, evenmin als op het rapport-Habsburg.

Dit laatste rapport is significant voor de manier waarop sommigen het taalgebruik willen regelen. In zijn conclusie stelt Habsburg dat, hoewel alle talen in beginsel gelijkwaardig zijn, er gedurende een langdurige overgangperiode van bijvoorbeeld vijftien jaar naar moet worden gestreefd de vele gehanteerde talen te verminderen en dat het accent in de onderwijssystemen van de lidstaten moet worden gelegd op in de hele wereld bekende talen als Engels, Frans en na de uitbreiding Spaans. Wat er na die vijftien jaar moet gebeuren, zegt het rapport niet expliciet, maar het is wel duidelijk dat in die visie dan alleen Engels, Frans en Spaans als officiële talen zullen gelden.

Tussendoor wordt nog even gewezen op een ontwerp-resolutie van gelijksoortige strekking. Cottrell en andere leden van het Parlement stelden hierin voor met betrekking tot het schriftelijk taalgebruik uitsluitend het Frans, Engels, Duits en Italiaans als werktal te hanteren en bij uitbreiding van de Gemeenschap geen nieuwe werktalen meer in te voeren. In die visie zou ook het Spaans, dat toch een wereldtaal en de sleutel op Latijns-Amerika is, niet tot de categorie werktalen behoren. Bovendien kan men zich afvragen of het Italiaans, dat maar in één lidstaat wordt gesproken, niet eerder bij de groep van de kleinere talen als Nederlands, Grieks en Deens thuishoort dan bij de groep van de grote talen. Ongetwijfeld speelt hier ten gunste van het Italiaans het cultuurmotief mee. Dat er voor dit soort ontwerp-resoluties in het Parlement geen meerderheid te vinden is, ligt voor de hand, maar het voorkomen van

deze ideeën stemt wel tot nadenken.

Terug naar het rapport-Nyborg. Van het rapport-Habsburg, waarin amendementen op het rapport-Nyborg werden voorgesteld, werd verwacht dat de Fransen en de Engelsen er 'en bloc' achter zouden staan. Dit kwam evenwel niet uit omdat de Engelsen onverwacht solidariteit met de kleinere talen toonden.

Het rapport-Nyborg, waarin zoals gezegd geen enkel amendement van het rapport-Habsburg werd overgenomen, kreeg op 14 oktober 1982 bij stemming een ruime meerderheid. Daarmee is de discussie over het taalgebruik in het Parlement beslecht en het taalgebruik vastgelegd. We beperken ons hier tot de resolutie van het rapport-Nyborg:

'Het Europees Parlement,

A overwegende dat een beperking van het aantal officiële talen bij het Europees Parlement zijn democratische karakter zou aantasten,

B overwegende dat een beperking of een ongelijke behandeling van deze talen in het Europees Parlement een beperking van het democratische kiesrecht van de bevolking zou betekenen, aangezien de burgers hun vertegenwoordigers uitsluitend op basis van politieke criteria moeten kunnen kiezen alsook aan de hand van de vraag wie hun belangen het best vertegenwoordigen, zonder dat daarnaast ook nog taalcriteria een rol mogen spelen,

C overwegende dat alle parlementsleden er recht op hebben ten aanzien van zowel het actieve als het passieve taalgebruik op gelijke voet te worden behandeld,

D overwegende dat de meertaligheid van de gemeenschap weliswaar aanzienlijke kosten veroorzaakt, doch dat deze kosten slechts rond twee procent van de totale begroting van de Gemeenschap uitmaken,

1 bevestigt opnieuw met klem dat de officiële talen en de werktalen van de Instellingen van de Gemeenschap het Deens, het Duits, het Engels, het Frans, het Grieks, het Italiaans en het Nederlands zijn;

2 bevestigt opnieuw de stelregel dat de talen van de Gemeenschap zowel actief als passief en zowel schriftelijk als mondeling op volstrekt gelijkwaardige wijze moeten worden gebruikt, wat met name geldt voor alle vergaderingen van het Parlement en zijn organen;

3 onderschrijft alle maatregelen ter bespoediging van zijn werkzaamheden en ter vermindering van de kosten die aan de talenregeling van de Gemeenschap zijn verbonden, mits deze maatregelen worden genomen in overeenstemming met het beginsel van de gelijkwaardige positie van de bedoelde talen;

4 dringt met name aan op voortzetting van het onderzoek naar automatische vertaalsystemen en andere technologische mogelijkheden die de kosten kunnen verlagen;

5 verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie aan de Commissie en de Raad te doen toekomen.'

Deze resolutie is alleen bindend voor het Parlement en niet voor de Raad en de Commissie. Het Parlement heeft immers, op het beslissingsrecht met betrekking tot de begroting na, een louter adviserende functie. De Resolutie kon dan ook in punt 5 de voorzitter van het Parlement alleen maar verzoeken de resolutie aan de Commissie en

de Raad te doen toekomen en verder hopen dat deze instellingen deze richtlijnen zouden overnemen, maar dat laatste is niet gebeurd.

4.3

De Raad van Ministers

Vooraf zij opgemerkt dat de Raad alleen beschikt over een vertaaldienst. De vertolking in de Raad wordt verzorgd door de tolkdienst van de Commissie die trouwens ook voor de vertolking bij het Sociaal Economisch Comité instaat. Voor het aspect vertolking in de Raad en ook in het Sociaal Economisch Comité wordt verwezen naar sub 4.4.2 waar over de vertolking in de Commissie wordt gehandeld.

De vertaaldienst van de Raad telde in mei 1993 425 vertalers in vast dienstverband. Free-lance vertalers zijn er niet. Ook daar zorgt de Commissie voor.

TABEL 5 Omvang van de vertaalafdelingen - RM

Talen	Aantal tolken	
Frans	26	(6%)
Engels	49	(12%)
Duits	57	(13%)
Italiaans	49	(12%)
Nederlands	49	(12%)
Deens	50	(12%)
Grieks	49	(12%)
Spaans	47	(11%)
Portugees	48	(11%)
	425	(101%*)

(*verschil door afronding)

De Franse afdeling heeft slechts 26 vertalers omdat in de Raad het grootste deel van de documenten in het Frans wordt opgesteld en bijgevolg niet meer vertaald behoeft te worden. De Duitse afdeling is duidelijk de grootste. De oorzaak hiervan kan zijn dat op het niveau van het Comité van Permanente Vertegenwoordigers omwille van efficiëntie vaak drie werktalen gebruikt worden, (Engels, Frans en in mindere mate Duits). Oorspronkelijke documenten zijn vaak in het Engels of Frans, maar niet in het Duits, wat dus reden geeft tot extra vertaalwerk in deze taal.

De vertaalkosten bestaan in hoofdzaak uit personeelskosten. Daarbij komen een reeks (vaste en variabele) secundaire uitgaveposten, onder meer voor kantooruitrusting en -benodigdheden, dienstreizen, talencursussen en dergelijke, en een aandeel in de kosten van de gemeenschappelijke infrastructuur (centrale typekamers, drukkerij, fotokopieerkamer, bibliotheek, terminologie-databanken, kantoorruimte enzovoort). Omdat de huishoudelijke begroting van de Raad uitsluitend globale uitgaveposten omvat, kon men geen uitgesplitste gegevens beschikbaar stellen voor de talendienst, laat staan voor elke vertaalafdeling.

In principe wordt het integrale talenstelsel toegepast (ingevoerd in 1973), wat betekent

dat alle talen gelijk behandeld worden. In de praktijk komt het voor dat documenten niet tijdig in alle talen beschikbaar zijn. Soms is er alleen de Franse basistekst en zijn er helemaal geen vertalingen.

Bij de Raad van Ministers zijn drie niveaus te onderscheiden: de werkgroepen, het Comité van permanente vertegenwoordigers en de Ministerraad. Op het tweede niveau wordt omwille van de efficiëntie doorgaans van een drietal werktalen gebruik gemaakt (Frans, Engels en in mindere mate Duits). Op het niveau van de werkgroepen komt dit minder vaak voor en op het niveau van de ministerraad nauwelijks omdat daar de band met de hoofdsteden te sterk is. Politiek gezien kan men het zich dus niet permitteren op dat niveau de taal van een lidstaat te discrimineren.

Voor het Nederlands in de Raad van Ministers kan dus gezegd worden dat zij op het lage niveau van de werkgroepen en het hoogste niveau van de Raad van Ministers volwaardig meetelt, maar in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers evenals alle andere talen behalve Frans, Engels en Duits, een ondergeschikte rol speelt.

4.4

De Europese Commissie

4.4.1 De omvang van de vertaalafdelingen

Omwille van efficiëntie en uit financiële overwegingen beperkt de Commissie op grond van het hiaat in Verordening nr. 1 het aantal werktalen tot drie (Frans, Engels en in mindere mate (en tot ontevredenheid van de Westduitse kanselier Kohl) Duits. De einddocumenten worden wel in alle talen ter beschikking gesteld omdat dit op grond van artikel 4 van Verordening nr. 1 ook moet.

Het NRC Handelsblad meldde op 11 mei 1993 dat de Commissie het voornemen had om voortaan "algemene toegang" te bieden tot alle stukken. Nu is in de praktijk alles geheim, tenzij tot openbaarheid wordt besloten. Of onder 'alle stukken' ook de werkdocumenten verstaan moeten worden, en wat dit voor de omvang van het vertaalwerk zal betekenen, kon niet meegedeeld worden.

Bij de vertalers-ambtenaren dient onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds de zogenaamde 'vertalende eenheden' en anderzijds de vertalers in andere functies (o.a. 7 hoofden van themagroepen van wie 2 Nederlandstaligen, 9 taalkundig coördinatoren van wie 1 Nederlandstalige en 44 terminologen van wie 5 Nederlandstaligen). De hier opgenomen free-lancers zijn de zogenaamde 'actieven', personen die niet alleen voorkomen op de lijst van potentiële medewerkers, maar die effectief - zij het in zeer uiteenlopende mate - voor de Commissie werken. Hier volgen de cijfers voor 1993:

TABEL 6 Omvang van de vertaalafdelingen - EC

Talen	Vertalende eenheden		Aantal Free-lancers	
Frans	131	(13%)	83	(21%)
Duits	159	(15%)	63	(16%)
Engels	139	(13%)	53	(13%)
Italiaans	108	(10%)	29	(7%)
Nederlands	96	(9%)	34	(9%)
Deens	95	(9%)	39	(10%)
Grieks	99	(10%)	49	(12%)
Spaans	115	(11%)	15	(4%)
Portugees	97	(9%)	33	(8%)
	1039	(99%*)	398	(100%)

(*verschil door afronding)

Op grond van het aantal vertalers kan duidelijk een groep van grote en een van kleine talen worden onderscheiden. Tot de groep van grote talen behoren het Frans, het Duits en het Engels. Het Nederlands, het Deens, het Portugees en het Grieks vormen

de groep van kleine talen. Het Spaans en het Italiaans vormen een middengroep.

Wat de totale vertaalkosten bij de Commissie betreft, hebben de cijfers betrekking op 1991. Voor dat jaar werden die kosten (alle loonkosten en uitgaven voor uitrusting, kantoorbehoeften etc., inclusief huur van gebouwen en een aandeel van 15,4% in de algemene huishoudelijke uitgaven van de Commissie) becijferd op 214 miljoen ecu. Een verdeling daarvan over de negen talen is niet voorhanden; aangenomen mag worden dat het aandeel van iedere taal evenredig is met het aandeel 'vertalende eenheden' (voor het Nederlands dus $96/1.039 \times 214 = 19,8$ miljoen ecu) aangezien de verdeling van die vertalers over de verschillende talen nagenoeg aan de werklust voor iedere taal beantwoordt.

4.4.2 Vertolking

4.4.2.1 Omvang van de tolkencabines

In 1993 beschikte de Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst van de Commissie (voortaan kortweg Tolkendienst), die zoals hiervoor al gezegd ook de vertolking voor de Raad en ook die voor het Sociaal-Economisch Comité verzorgt, over 403 actieve tolken in tijdelijk en vast dienstverband en over 1.342 free-lance tolken.

Op basis van het aantal vaste en tijdelijke tolken kunnen er drie groepen van talen worden onderscheiden:

- 1) de groep van de grote talen (Frans, Engels en Duits);
- 2) de groep van de kleinere talen (Nederlands en Italiaans) die er al sinds het ontstaan van de Gemeenschap in 1958 bij zijn en Spaans, dat pas sedert 1985 aanwezig is;
- 3) de groep van de kleinere talen (Deens, Grieks en Portugees) die later tot de Gemeenschap zijn toegetreden. De laatste drie talen scoren bijzonder laag en worden blijkens deze cijfers helemaal niet als volwaardige EG-talen beschouwd.

TABEL 7 Omvang van de tolkencabines - EC / RM

Talen	Ambtenaar-tolken en tijdelijk		Free-lance tolken	
Frans	57	(14%)	334	(25%)
Duits	64	(16%)	279	(21%)
Engels	63	(16%)	272	(20%)
Italiaans	53	(13%)	139	(10%)
Nederlands	45	(11%)	77	(6%)
Deens	31	(8%)	35	(3%)
Grieks	22	(5%)	30	(2%)
Spaans	41	(10%)	142	(11%)
Portugees	27	(7%)	34	(3%)
	403	(100%)	1.342	(101%*)

(* Verschil door afronding)

De drie grote talen scoren bij de free-lance tolken alle, zowel in absolute cijfers als procentueel, hoger dan bij de vaste en tijdelijke tolken, terwijl de overige talen hier alle lager scoren, behalve Spaans. Tot de eerste groep behoren, afgerond, 66 procent van de free-lancers, tot de tweede groep slechts 27 procent. De verhoudingen liggen hier dus duidelijk scheef. Opvallend is ook dat het Italiaans en het Spaans over heel wat meer free-lance tolken beschikken dan het Nederlands.

Het aantal free-lance tolken zegt op zich nog niets over het werkvolume dat de free-lancers voor hun rekening nemen. In 1984, en in de jaren ervoor lag het percentage twee à drie procent lager dan in 1985, waren de free-lancers evenwel

goed voor, afgerond, 32 procent of één derde van de vertolking. De inbreng van de free-lancers is dus niet marginaal.

Over het aandeel per taal in het werkvolume van de free-lancers heeft de Tolkendienst geen statistische gegevens per taalgroep. Dat het aandeel van de Franse, Engelse en Duitse free-lancers groter zal zijn dan dat van de kleine talen kan men logisch afleiden uit het aantal door de Tolkendienst erkende free-lancers. Men erkent nu eenmaal geen 334 free-lancers (Franse taalrol) om slechts op een vijftigtal regelmatig een beroep te doen en als er op de Nederlandse taalrol slechts 45 erkend zijn, dan kan de Tolkendienst uiteraard niet op honderd Nederlandse free-lancers een beroep doen. Ook al beschikt men niet over exacte cijfers, het aantal erkende free-lancers per taal is hoe dan ook een aanwijzing voor het aandeel free-lancewerk in die taal.

Het veel kleinere aantal free-lance tolken van de kleine talen is een bewijs dat de gelijkwaardigheid van de officiële EG-talen op dit niveau wordt aangetast. Dat dit op dit niveau gebeurt ligt voor de hand. Op tolken in vast en tijdelijk dienstverband kan niet bezuinigd worden. Deze tolken blijven, of ze nu al of niet tolken, op de loonlijst staan. Bij free-lancers ligt het anders. Zij werken per prestatie zodat een beperkter gebruik van deze tolken voor enige financiële verlichting kan zorgen. Dat financiële argumenten hier meespelen blijkt uit het feit dat in de discussie over de meertaligheid het financiële argument een doorslaggevende rol speelt.

4.4.2.2 Het rendement van de tolkencabines

4.4.2.2.1 De meertaligheid van de tolken

Voor de meertaligheid van de tolken moeten wij ons, wegens het ontbreken van gegevens over de free-lancers, beperken tot de tijdelijke en vaste tolken. Deze cijfers hebben bovendien betrekking op het jaar 1985. Aangezien echter de aantallen tolken sindsdien niet spectaculair gewijzigd zijn (afgezien van de nieuwe talen Spaans en Portugees), wordt deze tabel U toch niet onthouden.

TABEL 8 Percentages meertalige tolken - EC / RM

Talen	Aantal tolken*	aantal talen minus de moedertaal				
		6	5	4	3	2
Frans	54	-	-	5%	55%	40%
Engels	55	-	-	2%	54%	44%
Duits	48	-	4%	23%	66%	7%
Italiaans	42,5	5%	-	9%	41%	45%
Nederlands	40,5	-	12%	25%	56%	7%
Deens	23	-	-	18%	4%	78%
Grieks	16	-	-	-	6%	94%
(Spaans)	-	-	-	-	-	-)
(Portugees)	-	-	-	-	-	-)

*Alleen van onderstaande aantallen was de meertaligheid te achterhalen. Het totaal aantal tolken van de Franse, Duitse, Italiaanse en Nederlandse cabine ligt tegenwoordig iets hoger. (Vergelijk met de cijfers uit tabel 7.) In deze cabines is een aantal tolken voor de coördinatie vrijgesteld. De meertaligheid van deze laatste tolken werd niet gespecificeerd. Deze opmerking geldt ook voor de tabel sub 4.4.2.2.2.

Uit deze tabel kan het volgende worden afgeleid:

1 Bij de beheersing van vier talen en meer behaalt de Nederlandse cabine het beste resultaat. Vijftien tolken of 37 procent van het bestand kennen vier of meer talen. Daarna komt de Duitse cabine met 13 tolken (27 procent) en, al op een behoorlijke achterstand, de Deense cabine met 4 tolken (18 procent) en de Italiaanse met 6 tolken (14 procent). De Franse, Engelse en Griekse cabines staan nergens.

2 Bij de beheersing van twee talen scoren de Nederlandse en de Duitse cabine erg laag: beide 7 procent. Beide cabines hebben dus weinig tolken die 'slechts' twee talen beheersen.

De andere twee grote talen, het Frans en het Engels, scoren hier erg hoog, afgerond respectievelijk 40 procent en 44 procent van hun tolkenbestand. Dit geldt ook voor het Italiaans (45 procent), een taal die met het Nederlands tot de groep van de kleinere talen behoort.

Tolken in de Griekse en Deense cabine beheersen haast uitsluitend slechts twee talen.

3 Er is een opvallend parallellisme tussen de Duitse en de Nederlandse cabine. Beide cabines hebben nauwelijks tolken die slechts twee talen beheersen en beschikken over behoorlijk veel tolken die in vier of meer talen kunnen tolken. De Duitse cabine scoort op het niveau van drie talen 10 procent meer dan de Nederlandse cabine die het even goed doet als de Franse en Engelse cabine. Op het niveau van vier talen en meer scoort de Nederlandse cabine daarentegen 10 procent meer dan de Duitse.

4 Samenvattend mag men zeggen dat de Nederlandse en de Duitse cabine op het vlak van de meertaligheid van de tolken het beste rendement geven. Ze hebben beide nauwelijks tolken die 'slechts' twee talen beheersen en beide het grootste aantal dat vier of meer talen beheerst. Die cabines hebben dus veel polyvalenter personeel dan de overige.

Hoe komt het nu dat Nederlandse en Duitse tolken taalvaardiger zijn dan die uit andere taalgebieden? Er wordt wel eens gezegd dat mensen uit kleinere taalgebieden niet anders kunnen dan veeltalig te zijn omdat ze met hun eigen taal buiten de grenzen van hun land nauwelijks wat kunnen aanvangen. Dit argument gaat op voor het Nederlands maar niet voor het Duits, dat toch tot de grote talen gerekend moet worden.

Tolken wijzen erop dat, hoewel voor de aanwerving statutair is bepaald dat een tolk, behalve zijn moedertaal, minstens twee vreemde talen moet beheersen, er in de praktijk al heel lang van Nederlandse tolken het beheersen van minstens drie talen wordt geëist. Dit verklaart waarom er in de Nederlandse cabine slechts zeven procent tolken zijn met slechts twee vreemde talen.

Of dit voor de aanwerving van Duitse tolken ook geldt, is ons niet bekend. Het lijkt wel aannemelijk omdat het opvallend kleine aantal tweetalige tolken ook daar anders niet te verklaren is.

4.4.2.2 Serviceverlening in de tolkencabines

We zullen nu nagaan hoe de diverse officiële talen in de cabines zijn vertegenwoordigd, om zicht te krijgen op de service die de diverse talen theoretisch kunnen geven en krijgen. Opnieuw hebben deze cijfers betrekking op 1985.

TABEL 9 Serviceverlening in de tolkencabines - EC / RM

Talen	Fr.	Eng.	Du.	Ita.	Ned.	Den.	Gr.	
Aantal tolken	54	55	48	42,5	40,5	23	16	
Service- verlening								Gemid- delde*
Frans -		100%	98%	100%	95%	65%	87%	91%
Engels		96%	-	100%	93%	98%	96%	100% 97%
Duits		69%	73%	-	51%	73%	61%	12% 56%
Italiaans		55%	45%	56%	-	49%	0%	6% 35%
Nederlands		30%	27%	43%	19%	-	0%	0% 20%
Deens 13%		11%	21%	7%	20%	-	0%	12%
Grieks 4%		5%	6%	7%	5%	0%	-	5%
(Spaans		-						-)
(Portugees		-						-)

(*Alle tolken, verschil door afronding)

Uit de gegevens van tabel 9 kan het volgende worden afgeleid:

1 De grotere talen krijgen een veel betere service dan de kleine talen. Uit het gemiddelde van de percentages blijkt dat het Frans en het Engels, afgerond, respectievelijk voor 91 procent en 97 procent in de andere cabines worden verzekerd. Het Duits volgt op grote afstand met 56 procent.

Van de kleinere talen wordt het Italiaans (35 procent) opvallend beter bediend dan het Nederlands (20 procent). Het Deens (12 procent) en het Grieks (5 procent) tellen nauwelijks mee.

2 De Deense en Griekse cabines beperken zich tot de grote talen als Engels en Frans; de Deense bovendien ook nog tot het Duits wat te verklaren is doordat het Duits in Denemarken de taal is van de grote buur. De andere talen worden in deze cabines nauwelijks of in het geheel niet bediend en moeten in relais of via een andere cabine worden vertolkt.

3 Uit het feit dat het Frans, Engels en Duits veel beter bediend worden dan de kleinere talen en dat de grote talen elkaar ook een voorkeursbehandeling geven, kan indirect worden afgeleid dat de talencombinaties in de cabines veel te veel beperkt zijn tot combinaties van twee of drie grote talen. Daardoor krijgen de kleinere talen

onvoldoende service. De laatste tijd wordt er door de Tolkendienst bij de aanwerving van nieuwe tolken als voorwaarde gesteld dat ze minstens ook in één kleinere taal kunnen tolken. Combinaties als Engels-Frans, Frans-Duits en Duits-Engels worden niet meer aanvaard. Het zal echter nog heel veel jaren duren vooraleer deze maatregel ook vruchten zal afwerpen en een correctie van de huidige situatie ten gunste van de kleinere talen te zien zal geven.

4.4.3 Het taalgebruik bij de vertolking

In 1992 bedroegen de totale kosten voor de Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst 59.187.476 ecu. In 1992 deed de Raad van Ministers een beroep op de Dienst voor 3.154 vergaderingen en de Commissie voor 5.693 vergaderingen. Uiteraard werd niet voor alle vergaderingen uit alle talen naar alle talen getolkt. Er werd volgens 61 verschillende systemen getolkt. Het meest complexe betrof simultaantolken uit 10 talen naar 7 talen en het meest eenvoudige consecutiefolken uit één taal naar één andere taal. Deze verscheidenheid maakte het onmogelijk een opsplitsing van de kosten per taal op te geven.

Het meest voor de hand liggende systeem is het integrale systeem waarbij uit negen talen naar negen talen wordt getolkt. In de praktijk was, volgens informatie van tolken, in 1985 het meest courante systeem uit vijf naar vijf talen, waarbij het Deens en Grieks niet gebruikt werden. Zo is er bijvoorbeeld in de Raad op het niveau van de werkgroepen en het Comité van permanente vertegenwoordigers geen vertolking in het Deens en het Grieks voorzien. De cabines van beide talen zijn ook nooit volwaardig uitgebouwd, wat overigens uit de hiervoor gegeven cijfers af te leiden is. Het Grieks en het Deens moesten het destijds doen respectievelijk met 16 en 23 vaste en tijdelijke tolken, wat ver beneden de aantallen van de andere talen ligt. De positie van het Portugees lijkt tegenwoordig vergelijkbaar met die van het Grieks en Deens.

Het is niet denkbeeldig dat de Commissie de toetreding van nieuwe lidstaten zal aangrijpen om ook de Nederlandse tolkencabine geleidelijk in te krimpen en op het niveau van het Grieks, Deens en Portugees te brengen.

Al heel lang wordt er in vele vergaderingen ook een vereenvoudigd of partieel systeem gebruikt waarbij alleen getolkt wordt in de grote talen als Frans, Engels en Duits. Daar is toen om begrijpelijke redenen heel wat kritiek op gekomen van de kleinere talen, maar dit systeem wordt nog wel gebruikt.

Op 28 november 1984 heeft de Commissie met het oog op de toetreding van Spanje en Portugal, waardoor de vertolking nog complexer wordt, volgende nieuwe richtlijnen uitgevaardigd:

- Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds vergaderingen van politiek of sociaal gevolmachtigden (aan wie de ruimste taal-faciliteiten moeten worden verleend) en vergaderingen van ambtenaren of deskundigen anderzijds.
- Voor de laatstgenoemde vergaderingen dient zoveel mogelijk gebruik gemaakt te worden van een vereenvoudigd systeem, aangezien vele met internationale organisaties vertrouwde gedelegeerden zeer goed in staat zijn in de aldaar gewoonlijk gebruikte talen te beraadslagen.
- Er dient gebruik gemaakt te worden van 'asymmetrische' systemen die het elke gedelegeerde mogelijk maken zich in zijn eigen taal uit te drukken terwijl slechts naar een beperkt aantal talen getolkt wordt; de ervaring toont immers aan dat het gemakkelijker is een vreemde taal te begrijpen dan zich daarin op overtuigende wijze uit te drukken.'

De Commissie stipte hierbij aan dat deze pragmatische benadering uitsluitend uitgaat

van reële behoeften en niet van de politieke behoeften, dat zij een doeltreffende vertolking waarborgt en geen enkele taal uitsluit.

Hoewel er in deze richtlijnen niet expliciet wordt vermeld welke talen in een vereenvoudigd of partieel systeem behouden blijven en naar welke talen getolkt zal worden in het asymmetrische systeem, voelen de kleine talen zich terecht bedreigd. Van de gebruikers van de kleine talen is dan ook felle kritiek gekomen op de nieuwe richtlijnen.

Op verzoek van de tolken werd op 25 februari 1985 met de directie van de Tolkendienst van gedachten gewisseld over de nieuwe taalregeling. Uit het verslag van die bijeenkomst blijkt dat de tolkendienst geen sluitende definitie kan geven van 'reële behoeften' en bovendien toegaf dat reële behoeften en politieke behoeften wel eens kunnen samenvallen.

Door het ontbreken van een sluitende definitie van een 'reële behoefte' kan het verzoek van iemand die op grond van Verordening nr. 1 vertolking wenst, door de Tolkendienst afgedaan worden als geen 'reële behoefte' maar een politieke behoefte.'

De Tolkendienst beschikt hier dus over manoeuvreerruimte en dat hij daarvan gebruik maakt, blijkt uit een nota van 30 januari 1985, die door de delegatie van tolken aan directeur-generaal Van Hoof werd gericht. Daarin wordt het optreden aangeklaagd van de heer Flugler die tolken onder druk zet om mensen die op hun cabine een beroep willen doen ervan te overtuigen dat niet te doen. Bovendien werden deelnemers aan vergaderingen ook herhaaldelijk verkeerd geïnformeerd in die zin dat hun meegedeeld werd dat de tolken waarop ze beroep wilden doen dringend elders nodig waren, wat niet waar bleek te zijn.

5.1

Babylonische spraakverwarring

In 1972 was er een Deens voorstel tot beperking van de voertalen tot Engels en Frans. Om echter iedereen gelijkberechtigd te maken, luidde het tweede punt van het voorstel, dat de Britten altijd Frans en de Fransen altijd Engels zouden spreken. Dit zeer pragmatische voorstel tot verkleining van het aantal werktalen werd nu zelfs door leden van de bevoorrechte taalgroepen niet aanvaard.

Voorstanders van een beperkt talengebruik wijzen erop dat de veeltaligheid leidt tot een Babylonische spraakverwarring die de ontwikkeling van de Gemeenschap niet ten goede komt. De veeltaligheid zou een efficiënte en snelle besluitvorming in de weg staan.

Het is echter de vraag of een snelle en efficiënte besluitvorming niet meer wordt afgeremd door allerlei nationale reflexen in de lidstaten dan door het proces van besluitvorming op zichzelf. Bovendien versnelt men de besluitvorming niet door het aantal talen te beperken van bijvoorbeeld zeven tot vijf talen of minder want vertolking en ook vertaling in vijf talen of minder duurt even lang als in zeven talen, alleen kost het minder.

Een echt snelle besluitvorming zal er alleen dan zijn als er in de instellingen slechts één taal wordt gesproken en helemaal niet wordt getolkt. Dit is evenwel een politiek onhaalbare en onwenselijke kaart met bovendien het levensgrote risico dat misverstanden voor een nieuwe spraakverwarring zullen zorgen.

Europarlementariërs hebben erop gewezen dat zij in het Parlement zitten om een politiek resultaat te boeken, en niet om hun afkomst kenbaar te maken. Als het mogelijk is om een Engelsman voor je te winnen door hem in het Engels aan te spreken, waarom dit dan niet doen?

In zekere zin is dit een terechte opmerking. Men moet hiermee echter niet zover gaan, dat men aan herkenbaarheid verliest, en dus in de ogen van anderen aan identiteit. En gebrek aan een herkenbare identiteit leidt ertoe dat geen rekening meer met je wordt gehouden: zo berokkent men zichzelf juist weer politiek nadeel. Europarlementariërs moeten derhalve wèl principieel zijn, maar uiteraard niet op het absurde af. Want het gaat er inderdaad om om maximale resultaten te behalen.

Habsburg verwees in zijn rapport naar instellingen als de Raad van Europa en de Verenigde Naties waar een uiterst beperkt aantal officiële talen wordt gebruikt. In de Raad van Europa zijn dat er voor 21 landen slechts twee (Frans en Engels), in de Verenigde Naties vijf. Volgens Patterson hoort de Gemeenschap dit model over te nemen.

Nyborg heeft evenwel duidelijk gemaakt dat instellingen als de Raad van Europa en de

Verenigde Naties niet met de Gemeenschap te vergelijken zijn. De besluiten van de eerste twee organisaties zijn slechts rechtsgeldig nadat ze ook in de nationale wetgevingen zijn opgenomen. De in de Gemeenschap genomen besluiten zijn daarentegen rechtstreeks bindend voor elke lidstaat, elke burger en elke ondernemer in die lidstaat, dus zonder eerst in de nationale wetgeving te zijn opgenomen. Dit maakt een beperking van de officiële talen in de EG niet goed mogelijk.

Zou men het toch doen, wat juridisch momenteel niet kan, dan zouden in sommige lidstaten wetten van kracht worden die niet in de officiële taal van het land zijn gesteld en dus ook niet begrijpelijk zijn voor de staatsburgers van die lidstaat. In dat geval zouden de nationale regeringen er beslist voor moeten zorgen dat er een vertaling komt in de nationale taal. Conclusie van Nyborg: een Europese besparing wordt dan een nationale uitgave. Het probleem wordt alleen verplaatst, niet opgelost.

5.2

Budgettaire argumenten

Het fundamentele motief voor de beperking van het aantal talen is evenwel van financiële aard. Naarmate de Gemeenschap zich verder ontwikkelt, vertoont het aantal vergaderingen en documenten een ongebreidelde en exponentiële groei die de kosten fors doet oplopen.

In 1979 ging 60 procent van de huishoudelijke begroting van het Parlement en de Raad naar vertaalkosten en bij de Commissie was dat 33 procent. Die 60 procent van het Parlement was in absolute cijfers goed voor 114 miljoen ERE (Europese Reken Eenheden), de 60 procent van de Raad voor 100 miljoen ERE en die 33 procent van de Commissie voor 581 miljoen ERE. Dat zijn geen kleine bedragen.

In het rapport-Nyborg worden die cijfers erg gerelativeerd. Nyborg ontkent niet dat de vertaalkosten zwaar wegen op de huishoudelijke begrotingen van de instellingen, maar hij wijst erop dat die zeer aanzienlijke vertaalkosten al met al slechts ongeveer twee procent van de totale Gemeenschapsbegroting bedragen. Vanuit die hoek bekeken zijn de vertaalkosten met hun twee procent dus alles behalve kostenverslindend.

In een interview met De Telegraaf van 2 maart 1985 wees mevrouw Van Hoof, directeur-generaal van de Tolkendienst van de Commissie erop dat de nieuwe richtlijnen bij de vertolking noodzakelijk waren wilde men bij de toetreding van Spanje en Portugal in 1986 niet voor een budgettaire catastrofe komen te staan. Volgens haar zou het toenmalige aantal bewerkingen van 42 (7 x 6) in 1986 oplopen tot 72 (9 x 8). Een vergadering met vertolking zou in 1986 f 23.000,- kosten tegen f 13.000,- vroeger met zeven talen. In 1992 kostte een vergadering met vertolking echter gemiddeld 6690 ecu = f 14.239,- (zie onder 4.4.3). Dit valt dus erg mee, om de volgende reden.

Mevrouw Van Hoof ging er bij haar berekening vanuit alsof de situatie zo was dat er voor alle vergaderingen in de Commissie en de Raad vertolking in alle officiële talen ter beschikking was. Van het beginsel van het integrale talenstelsel wordt in de Commissie en de Raad in de praktijk echter al lang afgeweken.

In de praktijk wordt thans in veel gevallen een '6 x 6 vertolking' toegepast - het Deens, het Grieks en het Portugees vallen buiten de prijzen - en ook een partieel systeem met een beperking tot de 'grote talen' is in bepaalde vergaderingen gebruikelijk.

In haar kostenraming liet zij zich leiden door wat er theoretisch mogelijk en niet door wat in de praktijk gebruikelijk is. Met deze overtrokken kostenraming bewees mevrouw Van Hoof haar stelling dat om budgettaire argumenten het gebruik van de kleinere talen, waaronder het Nederlands, beperkt moest worden.

Dat de cijfers inderdaad overtrokken waren, bleek ook uit het antwoord van de Nederlandse staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Van Eekelen op een vraag die het Tweede-Kamerlid Tazelaar in maart 1985 stelde. Deze laatste, steunend op de uitspraak en de gegevens van het Telegraaf-artikel, vroeg of de tolkenkosten in 1984

inderdaad 100 miljoen gulden bedroegen en na de toetreding van Spanje en Portugal 200 miljoen gulden zouden bedragen. Staatssecretaris Van Eekelen gaf lagere cijfers: 86 miljoen gulden voor 1984 en na de toetreding van Spanje en Portugal 112 miljoen gulden.

Voor de bestaande tolkencabines, en men vergeet dat wel eens, hoeft uitbreiding van het aantal talen evenwel geen massale stijging van het aantal tolken te betekenen. In de praktijk is het zo dat een behoorlijk aantal tolken al zo'n nieuwe taal beheersen zodat voor die taal geen groot aantal nieuwe tolken hoeft te worden aangetrokken. Wat minder gangbare talen betreft is de situatie in het begin moeilijk, maar na een aanloopperiode kunnen door bijscholing een groot aantal al in dienst zijnde tolken gevormd worden, zodat het aantal nieuwe tolken dat moet worden aangeworven binnen de perken wordt gehouden. Recruiteringsproblemen kunnen derhalve door eigen investeringen worden ondervangen.

Bovendien kan een massale stijging van het aantal tolken mede voorkomen worden door het nu al ingeburgerde relais-systeem verder uit te bouwen, in die zin dat onder andere de Nederlandse cabine als een volwaardige relais wordt gebruikt. De veeltaligheid van de Nederlandse tolken is in dit verband duidelijk een argument pro.

Met het relais-systeem wordt aan indirecte vertolking gedaan. Als er bijvoorbeeld in de Franse cabine niemand is die uit het Deens kan vertalen, dan wordt er daar beroep gedaan op een andere cabine waar het Deens wel wordt vertaald, waarna die vertaling in het Frans wordt omgezet. Er wordt dus niet direct maar indirect vertolkt.

Natuurlijk is een directe vertolking te verkiezen boven een indirecte want het gevaar zit erin dat elke vertaling aan precisie verliest. Met dit systeem kan men zich evenwel behelpen. De uitbreiding van dit systeem zou bij de toetreding nieuwe lidstaten kostenbesparend werken.

Het asymmetrische systeem dat men onlangs heeft ingevoerd gaat van een andere benadering uit. Als er in het asymmetrische systeem in slechts twee of drie grote talen wordt getolkt, dan betekent dit dat in de resterende cabines méér tolken moeten worden ingezet. Mede hierdoor zal het asymmetrische systeem ook geen rechtlijnige personeelsbezuiniging opleveren want in dit systeem, waarbij de leden hun eigen taal mogen blijven spreken, moeten de overblijvende cabines bijgevolg versterkt worden met een aantal tolken die mede deze talen machtig zijn.

Over de kwaliteit van die vertolking uit de kleine talen in het asymmetrisch systeem worden door de tolken overigens twijfels geuit. Zo zou er in de Engelse cabine iemand voor vertolking uit het Nederlands zijn aangewezen die zelf toegeeft deze taal onvoldoende te beheersen. Het gevolg laat zich raden. Een Nederlandstalige die zijn moedertaal gebruikt, wordt door de slechte vertolking nauwelijks begrepen door zijn collega's en besluit dan maar 'in arren moede' geen Nederlands meer te gebruiken en direct in een van de grote talen te spreken.

In de hele financiële discussie valt op dat men niet eens weet hoeveel er met een nog strenger gebruik van de talen bespaard kan worden. Als om het aandeel van de

Nederlandse vertaling en vertolking in de totale vertaal- en vertolkingskosten wordt gevraagd, dan blijkt dat aandeel om allerlei technische redenen niet gegeven te kunnen worden. We willen dit graag aannemen maar daaruit kan meteen worden afgeleid dat men in de hele discussie ook niet weet hoeveel een bezuinigingsoperatie over de ruggen van de kleine talen zal opleveren. Dat doet de vraag rijzen of het eigenlijk wel gaat om een afweging van kosten en baten.

Aangezien enerzijds een deel van het vertaalwerk juridisch verplicht is en blijft, en er anderzijds in de praktijk van de kleine talen altijd al een beperkter gebruik wordt gemaakt en men niet beschikt over zeer adequate berekeningsmethodieken, zou het zeer wel mogelijk kunnen zijn dat een nog beperkter gebruik van de kleine talen nauwelijks enige financiële verlichting zal opleveren.

Er is in de hele discussie tot nu toe ook nooit aan gedacht een beperking van het taalgebruik door te voeren die op alle talen, dus ook de grotere en niet uitsluitend de kleine, in gelijke mate van toepassing zou zijn. Een dergelijke aanpak zou twee voordelen bieden. Enerzijds zouden de kleine talen niet meer gediscrimineerd worden en anderzijds zou substantiëler bezuinigd kunnen worden op de kosten.

Toch liggen hier mogelijkheden. In het rapport van het College der Quaestoren van het Parlement (rapport-Ryan) worden, in verband met schriftelijke vertaling, aanbevelingen gedaan die niet uitgaan van een beperkter gebruik van de kleinere talen, maar van onder meer de beperking van de te vertalen bladzijden tekst, waardoor niet alleen minder bladzijden vertaald maar ook veel minder bladzijden gedrukt moeten worden. Verder bepleit het rapport-Ryan een rationalisering van de distributie van documenten. Onderzocht zou moeten worden of er voor de vertolking geen maatregelen kunnen worden getroffen die op alle talen, en dus niet uitsluitend de kleine, in gelijke mate betrekking hebben.

Bovendien is een deel van de hoge kosten ook te wijten aan het feit dat er in drie verschillende steden (Brussel, Luxemburg en Straatsburg) wordt vergaderd. Dit veroorzaakt extra reis- en verblijfskosten die de totale kosten van de vertolking en vertaling nog hoger doen oplopen. De keuze van drie steden evenwel is een politieke keuze geweest die moeilijk herroepen kan worden.

MOTIEVEN VOOR DE MEERTALIGHEID VAN DE GEMEENSCHAP

Voor de meertaligheid van de Gemeenschap zijn drie grote motieven aan te voeren: een juridisch, een cultureel en een politiek motief.

Het juridische motief werd hiervoor al aangesneden. Aangezien - en dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Raad van Europa en de Verenigde Naties - de beschikkingen van de Gemeenschap, zonder vooraf in de nationale wetgevingen te zijn opgenomen, direct van toepassing zijn in de lidstaten, moeten ze ook in de diverse talen van de Gemeenschap gesteld zijn. Artikel 4 van Verordening nr. 1 is op dit punt overduidelijk.

In het artikel 'Het gebruik van de talen in de Europese Gemeenschap' verschenen in het tijdschrift *Ons Erfdeel* (nr. 5 1983), wijst Stefaan Renard, behalve op het juridische motief, ook nog op het culturele motief. Een taal is nu eenmaal meer dan alleen maar een communicatiemiddel en juist de meertaligheid is één van de belangrijkste kenmerken van de Europese cultuur. Renard zet dit motief kracht bij door te verwijzen naar het rapport dat in 1979 door drie 'wijzen' (Biesheuvel, Dell, Marjolin) werd opgesteld voor de Europese staatshoofden en regeringsleiders: 'Taal is niet alleen maar een mechanische kwestie, een aspect van de organisatie van de werkzaamheden. Een taal is drager van intellectuele en culturele waarden die tot het wezen van de Europese beschaving behoren en die de rijke verscheidenheid binnen een relatief klein geografisch gebied weerspiegelen die bij uitstek een vrucht dezer beschaving is. Het ligt dan ook niet op de weg van de Gemeenschap die verscheidenheid te niet te doen of de bijdrage die elk dezer talen of culturen tot het geheel maken, van de hand te wijzen. Wij zijn derhalve van mening dat alle mensen uit de lidstaten die zich met Gemeenschapswerkzaamheden bezighouden in beginsel het recht hebben hun nationale taal te gebruiken om zich uit te drukken.'

Binnenkort zal de Commissie met pluriformiteit van de Europese cultuur een Europees cultuurbeleid gaan voeren. Men kan zich afvragen wat hiervan terecht zal komen als men ziet dat de Commissie bij de regeling van haar eigen werkzaamheden aan het meest eigene van die pluriforme cultuur, namelijk de diverse talen, voorbijgaat.

De Europese Stichting, die de modale burger beter vertrouwd moet maken met de Europese Gemeenschap in al haar facetten, zal onder andere steun verlenen aan de verspreiding van de kennis van de kleinere EG-talen. Men kan zich afvragen of dit effect zal sorteren als die kleinere talen gaandeweg tweederangs worden. Men kan Britten of Fransen toch niet motiveren voor het aanleren van kleinere talen als ze merken dat deze talen in en door de instellingen van de Gemeenschap politiek niet au sérieux genomen worden.

In het rapport-Patterson, ten slotte, wordt het politieke motief aan de orde gesteld. Daar wordt op het gevaar gewezen dat een grote groep mensen in linguïstisch opzicht tot tweederangsburgers zou worden gedegradeerd. Groepen die op grond van hun moedertaal uit het communautaire talenspectrum worden geweerd, worden allergisch voor een Gemeenschap die hen discrimineert doordat andere groepen uit andere taalgebieden een betere onderhandelingspositie wordt verschaft. De meeste activiteiten van de Gemeenschap zijn zeer gespecialiseerd, zodat documentatie en

gegevens van deskundigen onmisbaar zijn. Hoewel de meeste specialisten zeer vertrouwd zijn met internationale instellingen, kan moeilijk van hen worden verwacht dat zij naast hun beroepskwalificaties ook allemaal vloeiend talen spreken. En zelfs als dat zo was, zouden zij zich, aldus Patterson, ten behoeve van precisie nog in hun moedertaal moeten kunnen uitdrukken. Vooral vanwege van dit laatste motief zouden Nederland en België op een gelijkwaardig gebruik van het Nederlands in de Commissie en de Raad moeten aansturen.

HET FORMELE STANDPUNT VAN DE BELGISCHE EN NEDERLANDSE OVERHEID

De Belgische en Nederlandse permanente vertegenwoordigingen bij de Gemeenschap wijzen er in verband met de aantasting van de positie van het Nederlands op dat Verordening nr. 1 het Nederlands als officiële taal en werktal erkent.

Een wijziging van Verordening nr. 1 is, ondanks alle kritiek op de meertaligheid, politiek ondenkbaar. Op grond van artikel 217 van het EEG-verdrag moet de Raad van Ministers het taalgebruik met eenparigheid van stemmen vastleggen. Een wijziging van Verordening nr. 1 in de richting van een beperking van de meertaligheid van stemmen zal nooit met eenparigheid van stemmen kunnen worden doorgevoerd omdat een van de kleinere lidstaten daarin altijd wel een discriminatie van haar taal zal zien en bijgevolg het been stijf zal houden.

De Nederlandse en Belgische permanente vertegenwoordiging bij de Gemeenschap stellen heel formeel dat zij niet zullen meewerken aan een wijziging van Verordening nr. 1 die het Nederlands tot een tweederangstaal zou maken.

Ook de Nederlandse staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Van Eekelen verzekerde destijds, in zijn antwoord op een vraag van Tweede-Kamerlid Schutte, dat de Nederlandse regering bijzonder attent is op het gebruik en de positie van het Nederlands in de EG en dat hem niets bekend is van formele voorstellen om het huidige regime te wijzigen. Hij voegde daar nog aan toe, en herhaalde dit ook in zijn antwoord op de vraag van Tweede-Kamerlid Tazelaar, dat, als er ooit voorstellen zouden worden gedaan om het talenregime te wijzigen, de Nederlandse regering na ruggespraak met de Tweede Kamer en in overleg met de Belgische regering een standpunt zal innemen.

Hoe bemoedigend dit ook klinkt, een flinke steun in de rug kan men deze uitspraken niet noemen. Meer nog, deze uitspraken ontkennen de realiteit en een praktijk die bewust steeds verder vorm wordt gegeven. Formele voorstellen zijn er inderdaad niet, want om Verordening nr. 1 kan men niet heen. De hiervoor geschetste praktijk in de Commissie en de Raad maakt evenwel duidelijk dat men heel pragmatisch de kleinere talen uitschakelt op die punten waar Verordening nr. 1 ruimte laat. Als men, zoals de Belgische en Nederlandse permanente vertegenwoordiging bij de Gemeenschap en de Nederlandse staatssecretaris Van Eekelen, het op het puur formele vlak houdt, dan is er geen vuiltje aan de lucht. De praktijk is helaas duidelijk anders en het gevaar bestaat dat het gebruik van het Nederlands en van de andere kleine talen gaandeweg zal worden uitgehoud tot deze talen uiteindelijk niets meer zullen zijn dan linguïstische curiosa.

Echter, in een notitie aan de Tweede Kamer van Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken De Graaff-Nauta van 13 oktober 1991 over de positie van de Nederlandse taal in bestuur en rechtspraak, wordt de problematiek erkend: 'In de praktijk zijn de werktalen van de Gemeenschappen vooral het Frans en het Engels geworden.' In een

concept-versie van deze notitie, die aan de Nederlandse Taalunie werd toegezonden, wordt hier nog dieper op ingegaan: 'Bij een verdere uitbreiding van de Gemeenschappen zal het formele uitgangspunt dat de instellingen in alle officiële talen werken wellicht moeten worden losgelaten. Het ligt dan voor de hand dat de volstrekte meertaligheid beperkt wordt tot het verkeer tussen de instellingen en burgers; indien een dergelijke ontwikkeling inderdaad plaatsvindt zouden Nederlandse overheden zich genoodzaakt kunnen zien zich in het verkeer met de Gemeenschappen van een andere taal dan het Nederlands te bedienen.' Indien dit een regeringsstandpunt zou worden, dan betekent dit dus dat aan een uithollingsproces verder geen consequenties worden verbonden, in de zin dat men er iets aan zou willen doen.

Dat dit uithollingsproces aan de gang is blijkt ook uit vragen aan de Commissie van de Nederlandstalige Europarlementsleden Pol Marck, Jacques Vandemeulebroucke en Leen van der Waal, alsook uit de vragen aan de Nederlandse staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Van Eekelen die de Tweede-Kamerleden Tazelaar en Schutte hebben gesteld.

Schutte diende in aansluiting op zijn vraag ook een motie in die op de PSP-leden na eenstemmig werd aangenomen. In die motie wordt onder meer gesteld dat het voor de positie van het Nederlands als officiële taal van grote betekenis is als Nederlandse afgevaardigden in het Europees Parlement en Nederlandse functionarissen verbonden aan één der Europese instellingen zich metterdaad inzetten voor de handhaving van het Nederlands als officiële taal.

CONCLUSIE

De positie van het Nederlands als officiële taal en als werktal in de instellingen van de EG is in Verordening nr. 1 wettelijk vastgelegd. De positie van het Nederlands is er gelijkwaardig aan die van de andere officiële talen.

Een wijziging van Verordening nr. 1 is, ondanks alle kritiek op de meertaligheid, politiek ondenkbaar, want op grond van artikel 217 van het EEG-verdrag moet de Raad van Ministers het taalgebruik met eenparigheid van stemmen vastleggen.

Omdat Verordening nr. 1 een raamverordening is, vertoont ze evenwel een aantal grote hiaten waarvan de afwezigheid van specificaties over het gebruik van de werktalen en de vertolking de belangrijkste zijn. Deze hiaten hebben voor de kleinere talen verstrekkende gevolgen want vooral de Commissie en ook de Raad beroepen zich op deze hiaten om thans het gebruik van de kleine talen, waaronder het Nederlands, in de praktijk gaandeweg terug te schroeven. Hiervoor worden hoofdzakelijk financiële argumenten aangevoerd maar uit de analyse sub 6 van deze argumenten blijkt dat ze geen hout snijden.

Dit uithollingsproces kan op termijn verstrekkende gevolgen hebben voor het Nederlands. Er moet dan ook gehandeld worden voor het Nederlands tot linguïstisch curiosum is gedegradeerd. De huidige situatie kan ten goede worden gekeerd door een principiële opstelling van de betrokken partijen. Bij de Nederlandstalige Euro-parlementsleden en ook bij de deskundigen van nationale ministeries die aan vergaderingen in Europees verband deelnemen zou erop moeten worden aangedrongen dat ze tijdens hun werkzaamheden in principe het Nederlands hanteren en dat ze eisen dat de stukken die ter tafel worden gebracht, ook in het Nederlands beschikbaar zijn. De nationale ministers zouden ter zake strikte richtlijnen moeten uitvaardigen.

9.1

Aanbevelingen

De Nederlandse Taalunie zou alle betrokken partijen uit Nederland en België moeten sensibiliseren voor de uitholling van de positie van het Nederlands in de praktijk: de nationale regeringen en ministeries, de nationale parlementsleden, de Euro-parlementsleden en de EG-commissarissen van Nederland en België.

Bij de nationale ministers zou erop moeten worden aangedrongen dat ze hun ambtenaren de richtlijn meegeven dat dezen bij werkzaamheden in de EG-instellingen uit principe het Nederlands als werktaal moeten eisen. Bij de nationale ministers die in de Raad zitting hebben zou er op kunnen worden aangedrongen dat zij de discriminatie van het Nederlands op het niveau van de Raad zouden aansnijden en dat zij voorstellen dat men in de Raad en de Commissie voortaan zou steunen op de richtlijnen van het rapport-Nyborg die thans al in het Parlement van kracht zijn. De nationale parlementsleden zouden de regering ertoe kunnen aansporen hier werk van te maken.

Aan de Vlaamse en Nederlandse Euro-parlementsleden zou moeten worden gevraagd of ze zich ten aanzien van het gebruik van het Nederlands heel principieel opstellen. Naar de Commissie en de Nederlandse en Belgische Commissaris zou een protest moeten uitgaan tegen de afbouw van het Nederlands, die formeel niet maar, in de praktijk wel wordt nagestreefd.

Ten slotte zou overwogen kunnen worden of er samen met de andere kleine talen als Deens, Grieks, Italiaans en Portugees op het niveau van de Raad van Ministers iets gemeenschappelijks kan worden ondernomen.

Deze aanbevelingen kunnen in 1993 nog altijd ter harte genomen te worden. Door het Nederlands daadwerkelijk te gebruiken, en de mogelijkheden hiertoe af te dwingen, wordt enerzijds de positie van de taal versterkt, en anderzijds de nuance in de discussie bewaard. Iemand die niet in zijn moedertaal spreekt of schrijft, legt zichzelf een handicap op als hij zijn boodschap wil overbrengen. Het vertalen zou men moeten overlaten aan mensen die daarvoor zijn opgeleid. De Nederlandse Taalunie zou naast het uitvoeren van voornoemde aanbevelingen, tevens Nederlandstaligen bij de E.G. hierop attent kunnen maken.

9.2

Voorgenomen beleid

De Taalunie-activiteiten in de komende jaren op het gebied van belangenbehartiging van het Nederlands in de instellingen van de EG worden verwoord in het 'Beleidskader voor de jaren negentig':

(...)

'Bijdragen aan de trapsgewijze opbouw van een Algemene Databank van de Nederlandse Taal, als basis voor de invulling van de Nederlandse elektronische basiscomponent in internationale en Europese taaltechnologische netwerken. Gezien de hoge kosten verbonden aan de meertaligheid van de Europese instellingen, zal de taaltechnologie op Europees vlak immers aan belang winnen.'

'In de komende jaren bijdragen aan een betere afstemming tussen Nederland en Vlaanderen van de terminologie ten behoeve van regelgeving en officiële publikaties. De terminologische kloof tussen Nederland en Vlaanderen (...) geeft namelijk vooral ook op Europees niveau problemen inzake het opstellen en/of vertalen in het Nederlands van Europese regels en verordeningen, die in alle lidstaten dezelfde juridische kracht dienen te hebben (...).'

'In samenwerking met de marktsector e.a., streven naar een groot scala van hulpmiddelen klassieke zowel als elektronische, om aldus bij te dragen aan de versterking van de positie van het Nederlands in het internationale taalverkeer. Binnen dit beleidskader zal de aandacht vooral uitgaan naar de realisatie van kwalitatief hoogstaande lexicografische vertaalvoorzieningen, gericht op de officiële talen van de EG. Aangezien de bedoelde voorzieningen van en naar de grotere talen (Engels, Frans, Duits en Spaans) reeds op bevredigende wijze door de marktsector zijn ingevuld, zal vooral aandacht worden besteed aan de andere Europese talen.'

NAWOORD

De eerste druk werd bij zijn verschijnen toegestuurd aan alle Nederlandssprekende Europarlementsleden, aan de hoofden van de verschillende vertaal- en tolkdiensten van de instellingen die door de auteur bij het samenstellen van het rapport zijn geraadpleegd, aan Commissievoorzitter J. Delors, aan de Nederlandssprekende (ex-) Commissarissen De Clercq en Andriessen en aan de Belgische en Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de Gemeenschap. Er werd een twaalfstal reacties ontvangen.

Commissievoorzitter Delors deelde de mening van het rapport niet. Hij zag het niet als taak van de Commissie "het gebruik van een bepaalde taal boven een andere te bevorderen, teneinde een gelijkwaardig gebruik van de talen binnen de instellingen te bewerkstelligen". Commissaris De Clercq was het echter in grote lijnen eens met de conclusies van het rapport.

Aanbevelingen die in dezelfde lijn liggen werden sindsdien ook door anderen geformuleerd. In het 'Meerjarenperspectief voor een Taaluniebeleid' (1987) zegt de R.N.T.L. dat de positie van het Nederlands in de E.G. vooral een aangelegenheid is van taalpolitieke aard. De democratische rechten van de burgers binnen de E.G. dienen geëerbiedigd te worden. Derhalve, aldus de R.N.T.L., moet de rechtspositie van het Nederlands overeenkomstig de wetgeving gewaarborgd zijn en blijven. De opmerkingen van verschillende personen aan wie commentaar op het rapport van Duthoy werd gevraagd, zouden aangevuld moeten worden met de visie deskundigen die zich ambtshalve met onderhavige problematiek bezighouden.

Het Nederlands Taalcongres is, in zijn resoluties van 22 november 1986, van oordeel dat het Nederlands in de Europese instellingen officiële werktaal moet blijven. Het Congres beveelt aan:

- dat de Nederlandstalige Europarlementsleden en de deskundigen van nationale ministeries die deelnemen aan vergaderingen in Europees verband, bij hun werkzaamheden beginselvast het Nederlands hanteren, en eisen dat de voorgelegde stukken ook in hun taal beschikbaar zijn;
- dat de nationale ministers aan hun Nederlandstalige ambtenaren bij hun werkzaamheden in de EG-instellingen de richtlijn meegeven het gebruik van hun taal als werktaal te eisen;
- dat strengere eisen worden gesteld aan de kennis van het Nederlands, van tolken die uit het Nederlands vertalen;
- dat besparing van tijd en kosten wordt nagestreefd langs andere wegen.

Na de lezingen en besprekingen tijdens de Algemene Conferentie van de Nederlandse Taal en Letteren 1988 kwam men tot de volgende aanbevelingen:

- De plaats van het Nederlands in de Europese instellingen moet bestendig blijven en versterkt worden. Dat veronderstelt georganiseerd politiek handelen op twee niveaus: door Nederland en Vlaanderen samen en door de Taalunie. Daarbij is herbezinning nodig over het interregionale beleid;
- Politici dienen gewezen te worden op de noodzaak tot het gebruik van de Nederlandse taal in de internationale fora die hiervoor zijn uitgerust.

De discussie is dus duidelijk niet geluwd in de jaren die volgden op het verschijnen van de eerste druk. Noch zijn bovengenoemde aanbevelingen gemeengoed in de kantoren van hen die ze ter harte zouden kunnen nemen. Hernieuwd hiervoor aandacht vragen blijft dus gewenst.

BIBLIOGRAFIE

Ambtelijke stukken:

Verordening nr. 1 tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap, in Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, 6 oktober 1958.

Verslag namens de Commissie voor Reglement en verzoekschriften over het probleem van de meertaligheid der Europese Gemeenschap. Rapporteur: de heer K. Nyborg, document 1-306/82, 21 juni 1982.

Bespreking van het verslag (document 1-306/82) van de heer Nyborg, namens de Commissie voor Reglement en verzoekschriften, over het probleem van de meertaligheid der Europese Gemeenschap, in Handelingen van het Europees Parlement, 14 oktober 1982, nr. 1-289.

Stemming over de ontwerp-resolutie van het Verslag Nyborg (document 1-306/82) in Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, 8 november 1982 Nr. C292/96-97.

Verslag namens de Commissie voor Jeugd, Cultuur, Onderwijs, Voorlichting en Sport over de verspreiding van de talen in de Gemeenschap. Deel A: ontwerp-resolutie. Rapporteur: de heer L. Beyer de Ryke, Document 1-83/84A, 2 april 1984.

Ontwerp-verslag van de Commissie voor Jeugd, Cultuur, Onderwijs, Voorlichting en Sport over de verspreiding van talen in de Gemeenschap. Rapporteur: de heer L. Beyer de Ryke, PC 86.480,4III/83.

Mondelinge vraag (H-29/85) van de heer Pol Marck volgens artikel 44 van het Reglement aan de EG-commissie, 14 maart 1985.

Schriftelijke verklaring ingediend door de leden Vandemeulebroucke en Kuypers voor opneming in het register overeenkomstig artikel 49 van het Reglement omtrent het taalgebruik bij publikaties van de Commissie, zittingsdocumenten Europees Parlement, Document B 2-78/85, 27 maart 1985.

Note à l'attention des Directeurs généraux et Chefs de service 15/1/1985, Service Commun Interprétation-Conférences.

Eléments statistiques, octobre 1985 MM/rp 1-3099/85 Service Commun Interprétation Conférences.

Effectif total, novembre 1985, SCIC 1-3113/85, 10 p.

Concours généraux, SCIC 1-1445/85 mc, mai 1985.

Note à l'attention des interpretes fonctionnaires et temporaires, 30/1/1985, AtG/gb

SCIC-A-1-66/85, Service Commun, Interprétation-Conférences.

Note for the attention of Mme van Hoof, director general, 30/1/85, Délégation des interpretes.

Delegation information note, no 2 1985, Délégation des interpretes.

Summary record of the meeting between SCIC A and the delegation held at the request of the delegation on february 25th 1985, Délégation des interpretes.

Vragen van het lid Tazelaar (PvdA) over de 'Taalslag in de EG' in Aanhangsel van de Handelingen, Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderjaar 1984-1985, nr. 689.

Motie van het lid Schutte, Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 1984-1985, 18600 hoofdstuk V, nr. 67.

Handelingen, Tweede Kamer, 5 maart 1985.

Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-1992, bijlagen 21427, nr. 20.

Literatuur:

Debrabandere, F. en W. de Geest: Het Nederlands in Europa; (G)een van de Negen?, Brussel 1987.

Nordlohne, E., E. Baeten en S. Overfeldt (red.): De Nederlandse Taal en Letteren in een Europa zonder binnengrenzen (een inventarisatie), Voorzetten 34, 's-Gravenhage 1991.

Peeters Yvo J.D. & Deceuninck H., Pleidooi voor een Europese taalpolitiek, verslagboek van het Colloquium te Brugge (14-12-1980), Europa Klub-Vlaamse Afdeling/I.S.V.-Studiegroep voor Nationaliteitenrecht, Brugge/Brussel, 1981.

Peeters Yvo J.D., Institutionele Taalproblemen in de Europese Gemeenschap, Europa Esperanto-Centro, 1982.

Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, Advies van de: Meerjarenperspectief voor een Taaluniebeleid, 's-Gravenhage 1987.

Renard Stefaan, 'Het gebruik van de talen in de Europese Gemeenschap', in Ons Erfdeel, Algemeen-Nederlands tweemaandelijks cultureel tijdschrift, 26(1983) nr. 5.

'Nederlands straks overboord gekieperd?', in Menos, Tijdschrift van de Europese Beweging 'Europa in Beweging.'

'Oproep Nederlandse taal te gebruiken' en 'Dankert wil beperking aantal talen in EG,'

in Europa van morgen, 14 (1984), nr. 39, 19 december 1984.

'Taalslag in de EG', in De Telegraaf, 2 maart 1985.

'Gelijkheid van talen in de Gemeenschap' en 'Nederlandstalig Europatijdschrift,' in E.P.-nieuws, jrg. 7 (1985), nr. 6, juni.

Algemene Conferentie van de Nederlandse Taal en Letteren 1988, Verslag van de: Mag het een ietsje meer zijn?, 's-Gravenhage 1989.

'Beleidskader voor de Nederlandse Taalunie in de jaren negentig', 's-Gravenhage 1993.

'EG stelt interne documenten open', in NRC Handelsblad, 11 mei 1993.

Correspondentie:

Met de heer W. Motté, hoofd van de Talendienst van de Raad, mevrouw Bea van Aert, afdelingshoofd directoraat Vertolking van het Europees Parlement, mevrouw Carmen Gomez de Enterría, directeur-generaal Vertalingen van het Europees Parlement, mevrouw Renée van Hoof-Haferkamp, directeur-generaal Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst van de Europese Commissie, de heer E. Brackeniens, directeur-generaal Vertaling van de Europese Commissie, de heer Etienne Boumans, adjunct-directeur Bureau van het Europees Parlement voor België.

Gesprekken:

Met de heer Milis van de Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst van de Europese Commissie, de heer Ivo Dubois, directeur Vertalingen van de Europese Commissie, de heer Pol Marck, lid van het Europees Parlement, de heer J. Willems van de ambassade van het Koninkrijk België bij de Europese Gemeenschap te Brussel, de heer De Swaan, attaché bij de ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Europese Gemeenschap te Brussel, mevrouw Bea van Aert, afdelingshoofd op het directoraat Vertolking van het Europees Parlement, de heer Muylle, Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst.